

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України
з питань культури і духовності

4 квітня 2018 року

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Шановні колеги! Дякую. У нас дещо обмежений час, тому ми старатимемося говорити швидко і швидко розглянути ті питання, які у нас є. У нас є присутні члени комітету: Княжицький, Подоляк, Єленський, Лесюк. Отже, у нас є кворум. Відсутні: Тарута, Новинський, Матіос.

Запрошені народні депутати є по постанові 8088, до законопроекту 6165, до законопроекту 7219. Ми запрошували представників Міністерства культури, Київської міської адміністрації, Національного газетно-журнального видавництва і багатьох інших представників громадськості. Не буду читати весь список.

Значить, у нас сьогодні декілька питань. Законопроект, з опрацювання якого комітет визначено головним, це проект Постанови про проведення Всеукраїнської Естафети Єднання з нагоди 100-річчя проголошення Акта Злуки Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки. Зверталось дуже багато народних депутатів, щоб ми підтримали це рішення, в тому числі народні депутати Литвин, Москаленко, Бурбак, Марченко, Шурма, Рудик, Герасимов, Соболев, Березюк, Головка, Ляшко, Развадовський, Бондар. Це справді визначна подія в 100-річчі Української революції.

Є законопроекти, з опрацювання яких ми не є головними: проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму реалізації права на соціальний захист фізичними особами-підприємцями; проект Закону про внесення зміни до статті 282

Податкового кодексу України щодо звільнення від сплати земельного податку.

І є інші питання: лист народного депутата Бурбака; про ситуацію, що склалася з меморіалізацією Бабиного Яру; про подальше функціонування Державного підприємства "Національне газетно-журнальне видавництво" Міністерства культури України; про підготовку до парламентських слухань "Стан, проблеми та перспективи охорони культурної спадщини в Україні".

Я пропонував би зараз, якщо немає заперечень, затвердити порядок денний, а потім визначитися з черговістю, оскільки є люди, які просять скоріше якісь питання розглянути, зараз ми це визначимо.

Хто загалом за те, щоб такий порядок денний розглянути, прошу голосувати. Дякую. Ви – за? Проти? Дякую. Рішення прийнято.

Шановні колеги! У нас найбільше людей запрошено для обговорення ситуації з Бабиним Яром, як я розумію. Але разом з тим є ці постанови, які не є складними. Може, ми би їх підтримали і проголосували по порядку денному?

Перше – це проект Постанови про проведення Всеукраїнської Естафети Єднання з нагоди 100-річчя проголошення Акта Злуки Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки. Ви всі з нею знайомі, колеги.

ПОДОЛЯК І.І. У мене є питання.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так.

ПОДОЛЯК І.І. А тут є хтось із авторів законопроекту? Немає. Так от, у мене є питання. У нас же є постанова, в якій ми відзначаємо 100-річчя Злуки. Чому ми готуємо ще одну постанову, де мова йде про Естафету Єднання? Хтось може пояснити?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться. Якщо ми хочемо це обговорювати, я готовий...

ПОДОЛЯК І.І. Не обговорювати – в мене питання.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Цього немає в тому переліку.

ПОДОЛЯК І.І. 100-річчя Злуки немає? Є.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Мова йде про окрему постанову, для якої їм потрібно підготуватися, вони хочуть встановити Меморіал, вони хочуть провести от так, як ми робили з Лесею Українкою, коли ми подаємо не на цей рік, а на наступний рік.

Колеги, хто за те, щоб підтримати цю постанову, прошу голосувати. Дякую. Рішення прийнято.

Ще два законопроекти. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення механізму реалізації права на соціальний захист фізичним особам-підприємцям. Мова йде про індивідуальних творчих людей, таких як художники, музиканти, про додатковий їхній соціальний захист. Я думаю, що ви з ним ознайомились. Ми тут є другим комітетом. Тому, колеги, якщо ви не проти...

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. А що там (у двох словах) пропонується?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ірино, скажіть, будь ласка.

ГАНДЗЮК І.Б. Зараз фізичні особи-підприємці, вони не мають права на певні соціальні гарантії, які даються Законом про загальнообов'язкове соціальне страхування. І цим законопроектом, власне, пропонується

включити до переліку також і осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність – мистецьку, літературну, художню.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Воно стосується різних людей, але в тому числі й їх. Тому ми тут другий комітет. Ми тут не є першим, а один з, але не головний.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. А нас включили, тому що йдеться про художників?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тому що в тому числі є художники.

ГАНДЗЮК І.Б. Художники, літератори.

ПОДОЛЯК І.І. Я так і не зрозуміла суті цього.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Ну Ірина розкаже зараз.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Та вона ж уже розказала.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. От до мене звернувся художник...

ПОДОЛЯК І.І. Ну вони не є "ФОПами"?

ГАНДЗЮК І.Б. Є окремі фізичні особи, а є такі, як самозайняті особи.

ПОДОЛЯК І.І. Так.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Так.

ГАНДЗЮК І.Б. Зараз у законі написано, що загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню підлягають особи, які забезпечують себе роботою самостійно.

ПОДОЛЯК І.І. Так.

ГАНДЗЮК І.Б. Серед цих осіб закон розшифровує тільки: "Члени творчих спілок, творчі працівники, які не є членами творчих спілок, громадяни-суб'єкти підприємницької діяльності".

ПОДОЛЯК І.І. Так вони ж усі там є.

ГАНДЗЮК І.Б. Суть закону: він розшифровує, що це за особи, які займають себе роботою самостійно.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це технічний закон.

ГАНДЗЮК І.Б. Тобто займаються незалежною професійною діяльністю – науковою, літературною, артистичною і так далі. Розшифровується. Якщо говорити з точки зору податкового законодавства, то є окремі фізичні особи-підприємці, а є ще таке поняття як самозайняті особи.

ПОДОЛЯК І.І. Це зрозуміло.

ГАНДЗЮК І.Б. Тут "самозайняті особи" немає, але тут розшифровується поняття, що мається на увазі під особами, які забезпечують себе роботою самостійно.

ПОДОЛЯК І.І. Нам нічого не говорить те, що Мін'юст, "фіскали", Мінсоц, Пенсійний, Мінекономрозвитку не підтримують цей законопроект?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Справа в тому, що оскільки ми тут не є головним комітетом, наша справа...

ПОДОЛЯК І.І. Але тут свою думку треба мати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так, але наша справа - відстоювати інтереси саме творчих працівників, інтереси яких ми захищаємо. А інтереси Мін'юсту, Мінсоцу і інших державних органів якраз і повинен відстоювати профільний комітет, де буде розглядатися цей законопроект, де вони зможуть і висловлювати свою позицію.

ПОДОЛЯК І.І. А Мінкульт щось з цього приводу має?

ФОМЕНКО С.В. Дякую. Нам на погодження і взагалі для висновків цей законопроект не було надіслано... Але тут мова йде не лише про творчих працівників, а й про адвокатську і нотаріальну діяльність. Тобто це набагато ширше коло людей, яке зачіпає релігійні організації також, тому насправді ми б пропонували доопрацювати. Ми за два дні його б відпрацювали, цей законопроект, зрозуміло, що для нас він теж незрозумілий.

ПОДОЛЯК І.І. Літературна, артистична, художня, освітня, викладацька, медична, юридична, адвокатська, нотаріальна, місіонери.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колеги, я пропоную, пані Ірино, якщо ми хочемо обговорювати довше цей законопроект, ми можемо це зробити, але тоді після, в кінці.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Ми можемо інакше. Ми можемо почекати висновку на наступний комітет. Почекаємо висновку Мінкульту, запросимо Помазанова.

ПОДОЛЯК І.І. Я думаю, що це розумно дуже.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Так.

ПОДОЛЯК І.І. Так.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, наше голосування в даному випадку технічне, тому що ми є другим комітетом.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Щоб ми не стратили наших художників.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. В межах компетенції розглядати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Наша компетенція, наше рішення стосується лише безпосередньо творчих осіб. Воно не стосується адвокатів і всіх інших. Ми лише в цій частині його розглядаємо.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Не заперечую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колеги, якщо ми не готові це розглядати, давайте ми це розглянемо пізніше. Чи готові ми розглядати ще один законопроект, де теж ми не є головним комітетом? Це є податковий комітет. Про зміни до статті 282 Податкового кодексу України щодо звільнення від сплати земельного податку, Юринець, Васюник, Хміль, Мацола, Шинькович, Бондар. Мова тут іде про приміщення творчих спілок, які мають статус національних.

ПОДОЛЯК І.І. Я б хотіла висловитися з цього приводу коротко.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Якщо ви хочете висловитися, давайте ми тоді в кінці, бо просять люди: в них потяги.

ПОДОЛЯК І.І. Ну то навіщо ми розглядаємо?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я запитав, якщо ми хочемо їх обговорювати, ми зробимо це в кінці. Якщо ми готові це підтримати зараз, то... Не готові. Добре. Тоді ми розглянемо їх в кінці.

Добре. Тоді ми переходимо до другої частини. Давайте почнемо тоді, щоб ми не затримували людей, про ситуацію, яка склалася з Меморіалом "Бабин Яр".

Ми запросили представників, до нас звернулася ціла низка громадських діячів, активістів, в тому числі присутній тут співголова Громадського комітету для вшанування пам'яті жертв Бабиного Яру пан Семен Глузман. Ми вивчили відкритий лист і застереження українських істориків. Ми брали активну участь в обговоренні наративу створення Музею жертв Бабиного Яру.

Ви знаєте ситуацію, яка склалася: існує Фонд, який виступив з ініціативою вшанування пам'яті жертв Голокосту в Бабиному Яру. Цей Фонд дістав підтримку як українських, так і російських підприємців і бізнесменів, він дістав підтримку теж Київської міської адміністрації. Згодом було підписано Меморандум між представниками Міністерства культури, Міністерства освіти і інших державних органів про розвиток цього проекту. В той же час коли обговорювався сам історичний наратив, а тут є багато людей, які були там присутні, було висловлено декілька зауважень. Одне із зауважень полягало в тому, що вшановуючи пам'ять жертв Голокосту ми не повинні забути про вшанування пам'яті так само українців, ромів,

українських військовополонених, психічнохворих людей, теж різних національностей, які теж загинули в Бабиному Яру. І говорячи лише про жертв Голокосту, для того щоб бути справедливими і чесними до пам'яті всіх загиблих у Бабиному Яру людей, ми маємо вшанувати теж і пам'ять цих людей.

Ще одне питання, яке викликало певні запитання, коли ми обговорювали наратив, це питання того, як ми дивимося на саме поняття Голокосту, чи ми вшановуємо пам'ять лише радянських євреїв, а, на жаль, в наративі в основному мова йшла в більшості про Україну як частину Радянського Союзу в той час, коли це відбувалося, чи ми розглядаємо Голокост як Меморіал жертв європейського єврейства, який є однією з найбільших пам'яток жертв європейського єврейства.

Це є два питання, які постійно дискутуються в українському суспільстві. І нам би дуже хотілося, щоб роль Української держави в цій дискусії була почута і була врахована. Тому ми запросили всіх, ми не будемо затягувати це питання. Ми не можемо приймати рішення за когось, але ми не можемо і стояти осторонь цього питання, тому ми порадимося з колегами, яким буде наше рішення чи наші рекомендації.

Спочатку я хотів би почути ініціаторів звернення до нас і надати слово теж і представникам Фонду, для того щоб ми провели таке недовге, коротке обговорення, цінуючи час кожного з вас і представників Київської міської адміністрації. Але оскільки до комітету звертаються і громадські діячі, і відомі люди, то не почути їх було б теж неправильно.

Тому спочатку, оскільки ми зібралися за зверненням в тому числі пана Семена Глузмана, я хотів би надати йому слово, тим більше Семен Фішелевич це людина, яка виходила до цього Меморіалу ще в той час, коли це було сміливою акцією чесних громадських активістів, яких переслідувало КДБ, які мали свою позицію щодо цього.

Будь ласка.

ГЛУЗМАН С.Ф. Я не хочу уходить в историю. Это уже другая страна, это совершенно другое отношение к прошлому.

ПОДОЛЯК І.І. Прошу сісти, бо то незручно, коли всі сидять, а ви стоїте.

ГЛУЗМАН С.Ф. Ничего. Это не имеет значения.

Я думаю, я говорю свое личное мнение, то, что я пережил тогда, до ареста своего, ежегодно сентябрь в Бабьем Яру – КГБ, милиция, аресты, это был позор. Но это был тот позор, который был позором советской власти. Сегодня этот позор продолжается. Несколько лет назад мы собрались, собственно, как Комитет "Бабий Яр" для того, чтобы бороться с американской инициативой. Ми победили. Не получилось. Сегодня ми боремся с российской инициативой. У нас есть государство или у нас нет государства?

Я не хочу говорить о деталях сейчас – где, как. Единственное, что нужно четко сказать: Бабий Яр – это не только еврейское и русское место для захоронения, там сотни психически больных из больницы, которая рядом находится, собственно, совсем рядом, там очень много других людей. Вы это все знаете. Вы культурные люди. Ну давайте в конце концов сделаем что-то одно. Я понимаю как человек, как еврей, как просто человек, как гражданин, я понимаю, что значительная часть там, большая часть там была именно евреев. Но если там был еще один мусульманин, мы уже не имеем права говорить о том, что там были только евреи. А там был не один мусульманин. Там было очень много других разных людей.

И я вас очень прошу, я понимаю, что от вас не зависит все, но от вас должно зависеть ваше мнение: этот позор надо прекращать. Пусть это будет маленький какой-то монумент или мемориал, пусть это будет средний, большой – дело же не в этом. Мы не самая богатая в мире страна, мы не сможем строить огромные хоромы мертвым, и я не уверен, что нужно

строить, но это место должно быть обозначено. Этот позор, я боюсь сейчас туда ходить, потому что на каждом углу отдельный памятник. Так не может быть. Потом объявится еще кто-то и скажет, что тоже хочет этот памятник построить. Я вас умоляю, ну это позор нашей страны, это позор нашего государства. Давайте что-то делать.

Спасибо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Дивіться, у нас, очевидно, будуть рекомендації і ми заслухаємо всіх. Наше завдання зараз почути, які можуть бути думки з цього приводу. Далі ці думки можуть реалізовуватися як самим Фондом чи за участі цього Фонду, тому що забрати право у людей створити Фонд і вшанувати пам'ять навіть загиблих родичів засновників цього Фонду ми теж не маємо права. Так само як не маємо права і рухатися в наративі, який би десь шкодив Українській державі. Тому наше завдання знайти тут логічне, зрозуміле і розумне і правильне порозуміння.

Хто ще хотів би висловитися?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Пане Миколо, від науковців можна?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Будь ласка. Назвіться, будь ласка.

КОТ С.І. Сергій Кот, Інститут історії України, керівник Центру досліджень історико-культурної спадщини України, член робочої групи, яка від початків займається питаннями Бабиного Яру, і голова правління Фондації Олега Ольжича, яка займається багато років увічненням там української пам'яті, в тому числі поетеси Олени Теліги.

Я хотів би доповісти, що в рамках тієї дискусії суспільної, яка точиться, були схвалені спільні рішення такі колективні на громадському і на державному рівні. І через Міністерство культури на базі Інституту історії

Національної академії наук України була створена комплексна робоча група, яка об'єднала представників усіх, хто займається темою Бабиного Яру на сучасний момент.

Станом на сьогодні, доповідаю, розроблена повна масштабна детальна концепція створення меморіального Музею "Бабин Яр" на території Національного заповідника "Бабин Яр". Концепція затверджена одногосно всіма учасниками. Як науковець скажу, що станом на сьогодні...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Хто був серед учасників, вибачте?

КОТ С.І. Ну там приблизно 25-30 осіб в складі робочої групи. Дуже детально пророблено. Я думаю, що навіть в музейній експозиції всі ці деталі концепції не будуть відображені, але це по суті об'єктивне висвітлення з усіх сторін, що відбувалося навколо теми Бабиного Яру. Запевняю, що це об'єктивний підхід був забезпечений.

Яка позиція науковців далі? Ми повинні розуміти, що не може бути на території Бабиного Яру двох музейних експозицій, які одночасно висвітлюють одну й ту ж тему або, не дай Боже, ще й контраверсійно. Це не можна допустити. Тому коли мова йде, що вже є Національний заповідник "Бабин Яр", на базі якого створюється Національний музей історії Бабиного Яру, де є комплексна експозиція, то сегмент Бабиного Яру як в державній установі, як відображення державного бачення в Україні цього процесу, що відбулося, має бути в заповіднику, це безумовно.

Питання, що створюється під егідою Фонду? Ми чуємо, що створюється Меморіальний центр "Бабин Яр", потім, що Меморіальний комплекс "Бабин Яр". Якщо це Меморіальний центр "Бабин Яр", Центр Голокосту, то це має бути дійсно тема Голокосту, яка має бути показана в розвитку тих європейських процесів, які були, і показати дійсно місце України в тій панорамі нацистських злочинів. Але ми повинні розуміти, що це був дійсно процес такої жорстокої нацистської політики, спрямованої на

знищення євреїв, і це було в масштабах цілої Європи. І очевидно, як просвітницький центр, як центр музейний, який повинен це явище ганебне в нашій історії показати, така експозиція може бути у Меморіальному центрі історії Голокосту, але не повинна дублювати так, як в попередніх концепціях – все те саме, що буде поряд, через дорогу, або десь іще висвітлюватися в Національному музеї історії Бабиного Яру.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Сідайте, будь ласка, дякую. Дивіться, щоб ми зрозуміли. Вшанування пам'яті жертв Бабиного Яру – це національна відповідальність кожного українця, оскільки Бабин Яр знаходиться в Україні, незалежно від етнічного походження кожного українця. Те, що ми цього не зробили досі, це наша спільна ганьба. Те, що з'явився Фонд, який готовий це зробити, це добре, тому що цей Фонд може залучити кошти інших людей. інша справа, що, як мені здається, наше завдання – це якщо цей Фонд хоче цьому допомагати, то, по-перше, Українська держава не має бути в цьому пасивною, а по-друге, той наратив, який існує, має бути узгоджений між дослідниками, групами, Українською державою і Фондом, для того щоб спільними силами, не роз'єднуючись, а навпаки об'єднавшись, виробити правильний підхід і швидко це зробити. Мені здається, це головне, де ми маємо досягти якогось компромісу.

Спочатку компромісу було досягти складно, зараз, мені здається, вже те, що почався такий діалог, така можливість є. Тому наше завдання зараз швидко всіх почути, ми почуємо і представників Фонду, які тут присутні, і представників, які до нас звернулися, і зараз будемо наближатися чи спробуємо наблизитись до такого рішення.

Будь ласка. Тільки називайтеся, будь ласка.

НАХМАНОВИЧ В.Р. Віталій Нахманович, історик, Громадський комітет "Бабин Яр".

Я просто хочу трохи розширити цей контекст. Бабин Яр, трагедія Бабиного Яру і трагедія Голокосту це різновимірні трагедії, так, але це знакові речі для всієї історії України. Такі самі знакові як трагедія Голодомору, як Друга світова війна, як Биківня, як Меморіал "Майдану". Я поясню, чому я про це кажу. Все, що я назвав, є державними установами. Українська держава є провідною в цьому процесі їх створення чи керування ними, визначає її концепцію, бачення, і якщо є громадська ініціатива, вона долучається в межах державного бачення. Не може бути Бабиного Яру приватного в Україні. Справа не в тому, якими намірами керуються ті, хто заснував вашу фундацію, справа в принципі. Справа в принципі, що не може, ви знаєте, по Україні дуже багато...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пане Віталію, добре, я вам скажу. От вони заснували фундацію і готові вкласти гроші. От є представники Міністерства культури. Чому Міністерство культури не бере головну роль в цьому проекті?

МАЗУР Т.В. Якщо дозволите.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну скажіть. Але давайте пан Віталій висловиться, а тоді ми вам надамо слово. Тобто питання полягає в цьому, ви праві, але якщо держава нічого не робить, а люди хочуть зробити?

НАХМАНОВИЧ В.Р. Послухайте. Питання насамперед до держави, те, що казав Семен Фішелевич, так, що держава понад 25 років не спроможна цим зайнятися. Звісно, через це виникають приватні ініціативи, це зрозуміло. Справа не в браку грошей. 420 мільйонів гривень виділено на цей рік на

другу чергу Меморіалу Голодомору. Очевидно, такі гроші в державі є. Я не думаю, що Бабин Яр потребує більше грошей. В наступні роки можна і Бабин Яр облаштувати такими грошима. Не треба там 100 мільйонів доларів і мільярда теж не треба, не треба тієї гігантоманії, не треба будувати піраміди Хеопса. Справа в тому, щоб було державне бачення цього процесу. Розумієте, я почитав той меморандум, там "держава сприяє, держава бере участь, держава дуже радо приходить допомагати Фонду". Не Фонд допомагає державі, а держава готова допомагати Фонду.

Єдина структура, яка бере участь у розробці концепції цього меморіалу за цим меморандумом, це Київська міська державна адміністрація. Даруйте, це не київського рівня об'єкт! Ну він, звісно, в Києві, так, але це об'єкт загальноукраїнського рівня. А все поставлено з ніг на голову. Я ще раз кажу, це наслідок того, що держава дійсно абсолютно пасивна. І що може зробити комітет, може зробити Верховна Рада – це звернутися до очільників держави – Уряду, Президента, щоб вони поміняли свою позицію, щоб вони реально взялися за цю роботу.

Є Указ Президента жовтневий минулого року, де Кабміну, так, доручено – не фундації приватній, не КМДА, Кабміну доручено розробити концепцію меморіалізації Бабиного Яру, комплексну за три місяці. Вже півроку минуло – жодної концепції немає. Очевидно, є, я не знаю. Я не хочу вдаватися в деталі, я не працюю в міністерствах, відомствах, так, але очевидна повна пасивність з боку держави. І тут ми маємо обговорювати не питання Фонду Голокосту "Бабин Яр". Вони роблять свою справу, як вони її бачать. Але це не означає просити державу взяти "під козирьок" виконувати те, як вони бачать. Держава повинна висловити своє бачення.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дозвольте я поставлю питання. Ми розуміємо, ми маємо два питання. Перше – пасивність держави, на яку ми звернемо безумовно увагу. Друге питання - це те, що Фонд, який, може, почав цю розмову, і це добре, що Фонд почав цю розмову, має одне бачення, а

історики, які написали листа після меморандуму, який у тому числі і ви підписали, мають інше бачення.

У мене питання до представників Фонду. Чи можемо ми врахувати, наприклад, у вашому баченні чи в тому наративі, який ви пропонуєте, врахувати ті побажання істориків і громадськості, які, по-перше, вже робили певну роботу, а по-друге, чи ви наполягаєте лише на тому наративі, який розроблений вами?

ВЕРБИЛЕНКО Г.В. Ми вже це робимо. І насправді були слухання наративу, тому що наратив зараз доопрацьовується і фінальна його версія, та версія, яку ми хочемо ще раз висунути на обговорення, вона буде за два-три місяці. І там уже є багато чого, що було сказано при перших слуханнях наративу. Ми абсолютно відкриті до цього діалогу і готові залучати всіх, хто має змогу, має бажання долучитися до вироблення наративу і, так би мовити, зробити якісь зауваження і пропозиції. Ми відкриті до діалогу, ми чуємо, ми враховуємо, але, звичайно, створення такого наративу має певну концепцію. Над цією концепцією працюють досить серйозні і поважні науковці. Ми детально готові про це ще раз розповісти, коли представити наратив. Але якщо буде бажання до конструктивної співпраці, а не до, так би мовити, "закидання шапками" і розмов про якісь речі, які не мають нічого спільного з реальністю, і перекручування фактів.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, от ми зараз нікого не хочемо звинувачувати. От ви ж бачили лист істориків?

ВЕРБИЛЕНКО Г.В. Звичайно.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я не історик і не маю теж відношення до вашого Фонду. У мене запитання без якоїсь задньої думки: їхні побажання можуть бути враховані в розробці нового наративу, над яким ви зараз працюєте?

ВЕРБИЛЕНКО Г.В. Вони вже частково враховані.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Їхня робота.

ВЕРБИЛЕНКО Г.В. Якщо казати про перше питання, яке ви згадали, це вшанування пам'яті неєврейських жертв Бабиного Яру. Насправді і при першому читанні про це йшлося, але вже внесені зміни до наративу. Наприклад, якщо, так би мовити, казати мовою цифр, то кількість сторінок щодо вшанування, меморіалізації неєврейських жертв Бабиного Яру, вони абсолютно рівні за обсягом, кількістю сторінок, що присвячені жертвам єврейського походження. Це лише відповідь на ваше перше запитання.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Якщо ви відкриєте список ініціаторів, жертводавців і тих, хто будував музей "Полін", музей польських євреїв у Варшаві, який є одним з найкращих пам'ятників там, то там не є якийсь один фонд, там цей список дуже великий.

ВЕРБИЛЕНКО Г.В. Це один із прикладів.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це об'єднало людей і державу, і місто, і людей різних бачень над єдиною ідеєю, яка, в принципі, була узгодженою. Мені здається, що оскільки ви, дійсно, і за це вам тільки дякувати можна, що ви проявляєте ініціативу щось зробити, але ви могли би об'єднати. Тому що коли наратив, перше слухання було, написаний дуже шанованим, але німецьким істориком, я думаю, що українські історики могли б робити це...

ВЕРБИЛЕНКО Г.В. Це також інформація, яка не відповідає дійсності, тому що не тільки німецький чи голландський учений працював над цим

нарративом. Це не є так. Працювала велика кількість учених, в тому числі і українських. Це по-перше.

По-друге, я дуже дякую за ваш приклад з польського музею. Насправді якщо ми хочемо щось зробити, я абсолютно підтримую вислови про те, що це дійсно у страшному стані перебуває той Бабин Яр на сьогоднішній день. І на жаль, він так і буде перебувати, якщо ми будемо лише боротися і нічого не робити. Якщо ми не будемо реалізовувати ініціативи, а лише боротися з ними, то так буде завжди. І ця ганьба буде лише збільшуватися.

І я дуже дякую, що ви згадали приклади, які є в Європі і у Сполучених Штатах, в Ізраїлі, в інших країнах. Насправді вже давно держава не робить нічого сама. Є абсолютно стійкі моделі приватно-державного партнерства, коли беруть участь і приватні донори, і держава.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться. Заради справедливості хочу сказати, що в українських навіть критиків початкового вашого проекту була претензія не до того, що держава має робити це сама, а до самої ідеології і підходу цього. З цим ніхто не сперечається. Я зрозумів. У нас ще багато людей.

Будь ласка.

ШЕЙХЕТ М. Дякую вам за обговорення цього питання, тому що ми багато витратили своїх сил для того, щоб вивчити це питання. Справа в тому, що цей меморіал планується на місці, яке колись купив пан Рабінович. Це спортивний комплекс, який був побудований за радянської влади на місці єврейського кладовища. Ми вивчили ретельно всю територію не тільки Бабиного Яру - всіх кладовищ. І результати досліджень передали Міністерству культури. І в Міністерстві культури – ми маємо офіційний лист, що це було розглянуто і прийнято до відома. На жаль, це не використовується, і ми бачимо далі спроби на місці єврейських поховань будувати оцей центр. То тоді яке вшанування поховань?

Наша організація займається тим більше 25 років в Україні. Ми єдина організація, яка займається вивченням поховань - як кладовищ, так і масових поховань. Там будувати не можна ніде. Ця територія повинна бути звільнена від усяких будов. Це має бути окреме приміщення за межами Бабиного Яру, яке буде збудоване у відповідності до міжнародних стандартів. Оцей музей "Полін", про який ви згадуєте, це виключно державна ініціатива, а кошти були залучені повністю під контролем держави.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це державно-приватна була ініціатива.

ШЕЙХЕТ М. Гроші можуть давати всі, але контролювати авторитет держави має державна структура. І ми тому заперечуємо категорично цей проект, оскільки він на похованнях, він не може бути. Крім того, ми знаємо концепцію цього проекту, я особисто зустрічався з попереднім головним менеджером, ми не поділяємо цю концепцію. Бабин Яр – це спільна трагедія України і кожного громадянина України, як ви правильно сказали. Це не тільки є питання Голокосту, яке є надзвичайно важливим, але, як галичани завжди мені казали: "З вас починали, а нами закушували". Тобто це повинно бути віддзеркалене, ці інструменти знищення людської гідності, ці інструменти загарбання, поневолення, вони мають бути там віддзеркалені.

І я би сказав, що найкращим прикладом такого музею є Музей Голокосту у Вашингтоні, де не звинувачуються народи, а вивчаються інструменти тоталітарних режимів, які до цього призвели, тому що в Україні Голокост би не стався, якби не німецький нацизм чи націонал-соціалізм. Тобто це повинен кожен усвідомлювати, треба цим музеєм захистити гідність народів і сказати "ні" тоталітарним режимам.

Ми особисто категорично заперечуємо цей музей на місці єврейських поховань. Крім того, я хочу зауважити. Схиляючись до тієї трагедії, яка сталася, коли масовий вплив останків був, коли греблю прорвало...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Куренівська трагедія.

ШЕЙХЕТ М. Так. Там всюди є повно останків. Ми досліджували цю територію з науковцями з Великобританії, а також з науковцями Київського університету ім. Тараса Шевченка, і особливо там, де цей спортивний комплекс. Хочу зауважити, що я схилию голову перед тими, хто будував цей комплекс, проектував, тому що там комплекс був не завершений, але він будувався без підвалів, тільки такий фундамент...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Дивіться, ми трішки обмежені в часі. Я зрозумів вашу пропозицію.

ШЕЙХЕТ М. Тобто я прошу взяти до уваги це, аби ми не йшли далі в нашому супротиві.

Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Добре. Колеги, ми зараз ще коротко вислухаємо представників громадськості, міністерства і колег депутатів. І тоді будемо приймати рішення.

Будь ласка.

ЛЕВАДА М. Максим Левада. В матеріалах, які підготували на слухання, ідеться не просто про меморіал, а про музейний комплекс, тобто про музей. Музей в Україні можна створювати виключно так, як це передбачено законом. Спочатку засновники, а засновниками можуть бути будь-які юридичні і фізичні особи, приймають рішення про заснування. Після цього рішення засновники забезпечують розробку концепції, яка погоджується в установленому порядку в Міністерстві культури. Після цього засновниками забезпечується виділення ділянки, проектування, фінансування музею.

Але тут є одна проблема. Йдеться про заповідник. Заповідник, за законом, це певні об'єкти та території, які проголошуються заповідником з метою збереження цих об'єктів. На території заповідника заборонена будь-яка діяльність, окрім збереження цих об'єктів. Тому якщо йдеться про якесь кладовище, там просто нічого будувати не можна.

Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Хто ще хоче зараз? Ну давайте ви, а тоді пані Тамара. Дивіться, перш ніж дати слово представникам міністерства, хто ще з громадськості?

ВЕРБИЛЕНКО Г.В. Дозвольте відповісти на заперечення щодо кладовища?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Будь ласка.

БАРИНОВА Я. Я хочу прокоментувати всю ту ситуацію щодо кладовища. Наша організація перед тим, як планувати зведення Меморіального центру Голокосту, це не музей, все є у нашій назві, це Меморіальний центр Голокосту, ми провели дослідження щодо меж єврейського цвинтаря. Для цього ми співпрацювали з ізраїльською організацією "Атра Кадіша", це єдина у світі організація, яка має право видавати заключення щодо меж єврейського кладовища. Також ми звернулися до організації, яка знаходиться в Лондоні, ми маємо два їх рішення щодо меж, де вони констатують, де можливо, де неможливо.

Дійсно, єврейське кладовище "заходить" на ту ділянку, де планується звести меморіальний центр, ми знаємо, на яку кількість квадратних метрів це буде визначено, буде...

ПОДОЛЯК І.І. Виділено.

БАРИНОВА Я. Так. І потім ми повинні відступити 5 метрів. І ми вважаємо, що якщо ми перша організація, яка вшанує ці межі і покаже в натурі, де на ділянці вони знаходяться, і поряд розмістить інформаційний "борд", де покаже всю ділянку цвинтаря, на якій зараз заправки, телецентр, і якщо ми досягнемо нашої цілі, що сотні тисяч відвідувачі будуть у цьому центрі на рік, то весь світ узнає, де було єврейське кладовище. І саме це "запустить" всі процеси.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться. Я зрозумів. Я хотів би трішки вас зупинити, тому що ми точно тут не повинні обговорювати межі кладовища.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Це важливо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так, це важливо. Але для цього є Міністерство культури та інші державні органи. Ми можемо говорити про загальний наратив і концепцію, тому що це є позиція держави і загальні принципи реалізації. Всі інші технічні речі, це не наша справа. тому я би не хотів, щоб ми в них втручалися.

Будь ласка.

ТЯГЛИЙ М.І. Дякую. Михайло Тяглий, Український центр вивчення історії Голокосту.

Я коротко просто відразу хотів би перейти до практичних міркувань. Ми логічно маємо таку ситуацію, яка от вимальовується зараз, що, так, дійсно, існують дуже успішні приклади державно-приватного співробітництва, але ми зараз маємо таку ситуацію: з одного боку, ми пам'ятаємо, що в Київському національному університеті ім. Шевченка було публічне обговорення концепції. Зараз нам кажуть, що готують іншу концепцію, але ми її не бачимо. Водночас ми вже маємо ситуацію, коли

державні органи – і КМДА, і Міністерство освіти, і Міністерство культури - укладають меморандум, в якому погоджуються сприяти. Там дійсно в тексті цього меморандуму "сприяти" – це ключове слово. Там немає такого провідного місця державним органам у виконанні цього проекту, тому виходить, що цей меморандум просто укладається завчасно. Тобто державні органи, ще не маючи конкретного готового бачення, вже погоджуються співпрацювати, допомагати і сприяти.

Тому одним з логічних практичних кроків у цьому напрямку подальшому, я вважаю, було б просто скасування цих завчасних домовленостей і очікування, поки нам з боку "Меморіалу Голокосту "Бабин Яр" покажуть нову концепцію, яка буде більше враховувати ті напрацювання, що були висловлені з боку української громадськості і наукових кіл. А так поки що ми маємо саме той вакуум, який заповнюється.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Хочу вам сказати, правда, що меморандум це не є якийсь юридично зобов'язуючий документ, це скоріше протокол про наміри. Тому те, що ви кажете, потрібно робити, але навіть зараз, при існуванні цього меморандуму, це теж можна робити. Одне не заперечує іншого.

Будь ласка, Віталій Портников.

ПОРТНИКОВ В.Е. Колеги, я просто хочу сказати, що ми, здається, не зовсім про ці речі говоримо, коли говоримо про...*(нерозб.)* По-перше, треба розуміти просту річ, що Бабин Яр для України це насправді місце не тільки національного і державного, це місце загальносвітового значення. Такі місця, як правило, створюють репутацію держави. І такого місця, в принципі, в Україні більше немає просто, яке могло б показати ставлення от країни до знищення людей в повній мірі. От Польща це, можна сказати, використала повністю, коли вона надала такий статус Меморіальному комплексу Аушвіц-Біркенау. І для мене це абсолютно очевидно, що цим має займатися держава

тільки тому хоча б, що цей об'єкт є єдиною для України можливістю ввійти у сім'ю цивілізованих народів Європи історично і цивілізаційно, і не на словах, а насправді. І це є одна з небагатьох справ, яку ми можемо показати, перше.

Друге. Коли ми в радянський час ходили до Бабиного Яру, нам, представникам єврейської громади, єврейського населення Києва, було вкрай неприємно, що зроблено було все можливе, щоб про нас там не згадували, ніби нас там не знищували. Ми шукали, вже коли з'явився пам'ятник жертвам Бабиного Яру, серед скульптур тих, хто міг хоча б мати якісь єврейські риси. І саме тому я вважаю, що єврейська громада має бути першою, хто чітко скаже, що меморіальний комплекс має охоплювати весь комплекс знищень у Бабиному Ярі. Звісно, що сам Голокост як явище теж є частиною історії Бабиного Яру, але тільки частиною (дуже важливою), тому що всі інші знищення також там відбувалися. І зробити Центр "Бабиного Яру" виключно Центром Голокосту це значить поставити під сумнів самі тоталітарні практики, які розповсюджувалися не тільки на євреїв, але й на циган, на людей психічнохворих і аж, я перепрошую, до "Куренівки", коли саме намагання замовчати ідею Голокосту привело до загибелі мирних мешканців Києва різних національностей. Вони теж є останніми жертвами цієї трагедії. І це теж треба завжди пам'ятати.

Тому я абсолютно впевнений, що це має бути саме музей жертв із Голокостом як центром цих подій. До речі, ось тут наводять приклади. Для мене прикладом є Музей прав людини у Вінніпезі, який почався як Музей Голокосту, але потім його організатори усвідомили, скільки трагедій було у тих громад, які проживають в цьому місці – від українців до індіанців. І це став музей, який показав, чому взагалі голокості відбуваються. І я думаю, що нам треба взяти це на озброєння, тому що Голокост став наслідком кричущої неповаги людства до прав меншин.

Ще один дуже важливий момент, про який я хотів сказати, я не думав це говорити, але тут почали порівнювати Центр "Бабиного Яру" з Музеєм "Полін". Ми зробимо неймовірну помилку якщо взагалі допустимо таке

порівняння на рівні ідеологічному, тому що треба усвідомити просту річ: Бабин Яр був місцем, де закінчилася історія українського єврейства, а ще було місцем знищення, а не місцем життя. Євреї перед цим жили в Україні кількасот літ. І історія єврейського населення України це окрема історія. І дійсно, сам музей євреїв України мав би постати точно не в тому місці, де євреїв знищували. І точно мав би стати результатом державно-приватного партнерства. І до речі, це було б кращою пам'яттю про жертв Бабиного Яру також, тому що ми не можемо виключно говорити про те, що людей вбили, коли вони жили, діяли, були учасниками культурного, економічного і соціального життя.

Знову-таки, у Польщі є ці два музеї: є Аушвіц-Біркенау, місце знищення, і є Музей євреїв Польщі. Дякуючи цьому Музею євреїв Польщі вдалося змінити польську репутацію. Я роками розмовляв з ізраїльтянами і з американськими євреями про те, що вони приїждять до Аушвіца-Біркенау і вони відразу виїждять з Польщі навіть не цікавлячись цією країною і взагалі історією єврейських громад, які там жили. Для них Польща була символом знищення єврейського народу – і все. Так ніби євреї не жили в Польщі протягом століть.

І ми можемо теж припуститися такої помилки, це можуть бути паралельні процеси. Тому що якщо ми просто перетворимо Україну в очах людства ідеологічно просто на місце знищення, від цього теж не буде нам ніякої користі – ані етнічним українцям, ані євреям, ані взагалі українським громадянам. Так що про це теж не треба забувати, якщо ми вже хочемо створити меморіал, про такий Музей євреїв України треба говорити водночас і не створити, я би сказав, той тимчасовий провал, який відбувся в Польщі і який призвів до не дуже позитивних наслідків і для Польщі, і для польських євреїв.

Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Віталію, коли я згадував про Музей "Полін", я лише говорив про те, що...

ПОРТНИКОВ В.Е. Ви про економічну форму, але ви не один згадували про нього.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Говорив про те, що це приклад залучення багатьох людей з різними поглядами, з різних організацій - і з державних, і з муніципальних, і з приватних структур - в об'єднання навколо однієї ідеї. От що малося на увазі.

Дякую. Будь ласка, зараз ще Інститут національної пам'яті, заступник міністра, а тоді ви.

ШПАК А.В. Доброго дня. Аліна Шпак, Український інститут національної пам'яті.

Ну, напевно, підтримуючи ту ідею, що звучала до цього часу, хотілося б у декількох словах проінформувати вас та членів комітету теж про нашу позицію стосовно всього цього. Поза сумнівом, ми маємо 25 років провалу, власне, де нічого не робилося. Поза сумнівом, підтримуємо позицію, що це є абсолютно питання держави і має вирішуватися державою. Тому не буду на цьому зупинятися надто.

Натомість я хотіла б сказати декілька інших речей. Дякувати Богу, що 75-річчя вшанування трагедії Бабиного Яру прискорило процеси обговорення і, звичайно, привернуло увагу в тому числі й держави до цього процесу. І от зокрема вже зараз, у цей короткий період, який з того часу минув, насправді було зроблено ряд якихось кроків у цьому плані, що не може, власне, не тішити.

Але я б хотіла внести деяку ясність, тому що коли ми говоримо часто про Бабин Яр і проблему меморіалізації Бабиного Яру, на сьогоднішній день, момент, ми трохи зливаємо поняття. Ми маємо розуміти, що от сьогодні

одночасно ми говоримо про декілька, і вони, зрештою, ідуть, кілька абсолютно паралельних процесів.

По-перше, Бабин Яр як музей. Правда, на сьогоднішній день немає, навіть попри те, що вже не один рік існує як Заповідник "Бабин Яр", музею як такого немає. Водночас в рамках зокрема підготовки заходів до 75-річчя було передано приміщення, в тому числі зараз триває, конкретно по питаннях музею була розроблена концепція, власне, про яку згадував пан Сергій, перед створенням музею, яка була презентована вже як архітектурне рішення, і воно має місце. І тому питання музею, власне, там, на вул. Мельникова, тобто це, як би, одне питання, достатньо вузьке, але це питання Музею Бабиного Яру.

Друге питання, теж проблемне, але теж питання, яке потребує розгляду, це питання заповідника. Тут сьогодні частково зачіпались питання, що Бабин Яр – це питання заповідної території, яка на сьогодні є абсолютно какофонічною, яка сьогодні являє собою територію, де є просто суміш різних пам'яток, пам'ятників, знаків пам'яті, водночас охоплює ширшу територію ніж заповідник, і постає питання із розширенням меж заповідної території і питання врегулювання і з цього питання.

В цьому конкретному випадку у 2015-16 році Інститутом спільно з оргкомітетом "Бабиного Яру" було проведено конкурс рішень по тому, що робити з цією територією, по меморіалізації, власне, самої території заповідника. Це як би другий процес. І по цьому ж було створено, власне, в силу того, що ця дискусія до певної міри активно так піднялася знову влітку і восени, було кілька робочих нарад в цьому колі, в ширшому - в різних конфігураціях, відбулась окрема нарада в Адміністрації Президента, було видано, про який сьогодні згадували, Указ Президента по розширенню перспективного плану розвитку заповідної території Бабиного Яру.

Наскільки я знаю, на виконання цього Указу було доручено, власне, справді Кабінету Міністрів розробити План заходів, державних заходів. Я знаю, що Міністерство культури такий проект розпорядження підготувало,

напевно, не виносили ще на Уряд, але, власне, він є. Тому питання в цьому напрямку теж до якоїсь межі зараз дійшло, рухається, хоча, очевидно, недостатньо швидкості у цьому процесі.

Натомість є третій абсолютно паралельний процес. Це питання цього Меморіального центру Голокосту, який, з одного боку, включає питання Бабиного Яру, водночас є очевидним, що є питання, він не обмежується лише Бабиним Яром і що питання стоїть ширше. Водночас тут також стоїть питання, особливо зважаючи на Указ Президента, на розроблений План заходів, нам теж до певної міри став здивуванням оцей меморандум, в якому по суті Благодійному фонду доручено вже, фактично покладено на нього функції з організації архітектурного конкурсу і так далі.

Для чого оцей паралельний процес – до певної міри виникає питання. На нашу думку, та логіка по створенню Музею Бабиного Яру, та логіка по зараз упорядкуванню заповідника, яка була закладена і в проекті розпорядження, який має бути ухвалений, і в Указі Президента, це та логіка, де, власне, справді держава несе першу функцію, зокрема Міністерство культури як орган, є доречною, про що сьогодні говорилося, багато, власне, виступаючих про це говорили. Питання повноважень держави, як на мене, має бути ключовим питанням по розробці як концепції, так і оголошення конкурсу, це питання функціоналу держави. Тому таке, власне, як би є наше бачення принаймні розвитку в подальшому цієї ситуації.

Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Зараз я хотів би надати ще слово представнику, заступнику міністра, а тоді члени комітету обговорять наші рекомендації з цього приводу.

Будь ласка, пані Тамаро.

МАЗУР Т.В. Шановні члени комітету! Шановні присутні! Я би хотіла звернути увагу, що питання, яке включене до порядку денного, стосується

ситуації, що склалася з меморіалізацією Бабиного Яру. Про це питання дуже часто говорять і плутають два різних процеси, які відбуваються в державі, і через те виникає певна плутанина. Але ці процеси абсолютно відрізняються між собою. Що стосується меморіалізації Бабиного Яру, мається на увазі трагедія Бабиного Яру в цілому, в тому числі трагедія Голокосту, яку розглядає відповідний благодійний фонд.

Що стосується меморіалізації Бабиного Яру, то це ті процеси, які на сьогоднішній день керуються державою абсолютно чітко. І держава розуміє, що і як вона робить в цьому напрямку, зокрема це підкріплено конкретними нормативно-правовими актами.

Меморіалізація Бабиного Яру відбувається на сьогодні в межах Заповідника "Бабин Яр" і в тому числі шляхом створення Музею "Бабин Яр". Меморіальний музей пам'яті жертв Бабиного Яру, який включає в себе і трагедію Голокосту, і всі інші трагедії, які пов'язані з місцем Бабиного Яру. Для створення цього музею у встановленому порядку була розроблена наукова концепція меморіалізації, яка включає ці всі події, яка була у встановленому порядку обговорена, схвалена, і на сьогоднішній день ведуться роботи, пов'язані з архітектурними рішеннями щодо створення відповідного музею на території заповідника в приміщенні, яке було передано в 75 роковини трагедії Бабиного Яру.

На сьогоднішній день так само передбачене бюджетне фінансування на створення музею минулого року, і воно є цього року, і ведеться планомірна робота щодо меморіалізації Бабиного Яру.

Крім того, в жовтні минулого року було видано Указ Президента України про додаткові заходи щодо перспективного розвитку Національного історико-меморіального заповідника "Бабин Яр". Цей Указ Президента був спричинений наявністю приватної ініціативи створення Меморіального центру Голокосту "Бабин Яр", який розробляє власну наукову концепцію, власну архітектурну концепцію Меморіального центру Голокосту "Бабин

Яр", який передбачає меморіалізацію, судячи з назви, саме трагедії Голокосту, яка пов'язана з Бабиним Яром.

Хочу закликати всіх, щоб вони не перевищували роль того меморандуму, який був підписаний, і не перевищували можливості держави втручання у ці відносини, оскільки ми маємо реалізацію приватного проекту за приватні гроші на приватних територіях, до яких держава не має жодного відношення. Але в межах завдань, визначених Указом Президента України, зараз обговорюється питання перспективного розвитку заповідника в тому числі за рахунок тих територій, які пов'язані із трагедією Бабиного Яру, і в тому числі розробки єдиної концепції меморіалізації в тому числі трагедії Голокосту.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пані Тамаро, одне коротке запитання. Що означає "на приватних землях"?

МАЗУР Т.В. Ця територія, на якій буде реалізовуватись проект Меморіального центру Голокосту, на сьогоднішній день передана в довгострокове користування (оренда на 49 років) приватній організації.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тобто це земля державна?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Комунальна власність.

МАЗУР Т.В. Це комунальна власність, яка передана на 25 років у користування приватній юридичній особі, благодійному фонду. Очевидно, що на цих землях держава не може оголошувати ні архітектурний конкурс, ні планувати будь-яку діяльність, пов'язану із витрачанням коштів державного бюджету. Ми не можемо диктувати власнику, що робити на його землі.

(Шум у залі)

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Землекористувачу.

МАЗУР Т.В. Землекористувачу, перепрошую, так, землекористувачу, що робити на період користування земельною ділянкою на цій земельній ділянці.

ШЕЙХЕТ М. Це цільове призначення.

МАЗУР Т.В. Крім цього, що стосується концепції, в меморандумі ми чітко записали, що концепцію розробляє фонд, тому що він має на це право на територіях, які видані їм в користування під конкретну мету Київською міською державною адміністрацією. Але ми вписали, що ця концепція має бути погоджена зі сторонами, тому що, можливо, це буде сказано грубо і трохи некоректно, але національна пам'ять – це монополія держави. І очевидно, держава повинна в цьому питанні визначитися в тому числі в питанні меморіалізації пам'яті про Голокост як частини історії Бабиного Яру, яка буде вся відображена в Музеї Бабиного Яру на території заповідника на Мельникова, 44. І очевидно, трагедія Голокосту має бути окремо відображена. Дійсно, в держави зараз немає грошей на реалізацію відповідного проекту, але держава готова...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. А хто вам це сказав?

МАЗУР Т.В. Це питання неодноразово обговорювалося і в межах 75-х роковин трагедії у Бабиному Яру. І очевидно, що держава знайде ці кошти.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Очевидно. Спочатку треба мати відповідний проект, під який знайти відповідні кошти.

МАЗУР Т.В. Але держава вирішила піти правильним шляхом, вона вирішила розробити спочатку наукову концепцію, від якої буде з'ясовано, де цей Меморіальний центр Голокосту має розташовуватись, про що він має розказувати і потім як він буде реалізовуватись.

Те, про що говорила Аліна, це може бути аналогія Меморіалу Героїв Небесної Сотні, Музею Революції Гідності, коли держава спочатку визначилась із загальною концепцією, потім передала землі в користування конкретному музею і тепер проводить відповідний архітектурний конкурс. В межах Плану заходів з реалізації Указу Президента України, пов'язаним із перспективним розвитком Заповідника "Бабин Яр", буде замовлена і розроблена, я сподіваюся, що цього року буде відповідне замовлення, буде розроблена відповідна концепція меморіалізації Голокосту, який мав місце в Бабиному Яру, і очевидно, що якщо Фонд в межах державно-приватного партнерства захоче долучитися до реалізації цього проекту, він, звичайно, зможе взяти участь в цьому проекті.

Якщо та концепція, яка розробляється Фондом, вона буде лежати в межах державного бачення меморіалізації саме трагедії Голокосту, то очевидно, що вони мають право реалізовувати ту велику місію, яку вони взяли на себе, збору коштів і побудови Меморіального центру. Але, знову ж таки, звертаю увагу: за концепцією, яка розроблена державою і яка буде показувати національну пам'ять українського народу...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Добре. Тобто вони мають будувати за концепцією, розробленою державою?

МАЗУР Т.В. Буде державна концепція. Вони можуть розробити свою концепцію в межах державної, так.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. А поки немає державної концепції вони нічого не можуть розробляти?

МАЗУР Т.В. Ні, вони можуть на території, яка віддана їм у користування, реалізовувати будь-який проект як будь-який приватний власник. Тобто я на своїй землі чи землі, яка передана мені в користування, можу реалізувати будь-який проект, який я хочу: можу відкрити магазин, можу відкрити музей.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. В оренду!

МАЗУР Т.В. Але з конкретним цільовим призначенням в оренду переданий.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тамаро, питання є два. От виступав Віталій Портников.

МАЗУР Т.В. Так.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Жодної вашої реакції як заступника міністра культури на сенси, які були сказані ним і представниками Фонду, і паном Глузманом, я не почув. Жодної. А функція міністерства – продукувати сенси, сказати, що там повинно бути. Тому є міністерство, це ваша робота.

МАЗУР Т.В. Я можу розказати, що повинно бути на територіях і в приміщеннях, які передані в користування державі.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, ви міністерство не територій і приміщень, а країни. Ви маєте розказувати, що має бути в країні.

МАЗУР Т.В. Я розказала, що в країні має бути меморіалізована пам'ять Голокосту. І на сьогоднішній день держава працює над тим, щоб розробити концепцію, як це має бути зроблено.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Як держава над цим працює? Хтось із присутніх працює з державою, яку представляє міністерство, над цим зараз?

МАЗУР Т.В. На виконання Указу Президента нами розроблено План заходів, який передбачає розробку такої концепції, створення спеціальної наукової групи. Ця концепція буде фінансуватися за рахунок коштів виключно державного бюджету, і ми сподіваємося...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тобто крім Плану заходів поки що нічого немає? У вас є План заходів, який передбачає розробку.

МАЗУР Т.В. Який передбачає створення робочої групи, доручення створення концепції...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Більше нічого немає?

МАЗУР Т.В. Указ Президента був виданий тільки наприкінці минулого року. І проводилися...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я просто питаю: на сьогоднішній день нічого більше немає? Є План заходів і ідея створення концепції.

МАЗУР Т.В. На сьогоднішній день є концепція меморіалізації пам'яті жертв Бабиного Яру загальна і в межах...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. А хто її бачив з присутніх?

МАЗУР Т.В. Ну, пан Віталій і Інститут історії розробляв...

НАХМАНОВИЧ В.Р. Концепція Музею Бабиного Яру. Це якраз не загальна концепція, концепція конкретного музею, а не в цілому...

МАЗУР Т.В. Який включає в себе історію в тому числі частково Голокосту.

БАРИНОВА Я. Але громадських обговорень, на жаль, не було. Ніхто не бачив цю концепцію.

(Шум у залі)

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. В мене таке питання. Знову ж, є два варіанти виходу. Так? Тобто можна сказати так, як ви сказали, що вони взяли землю в оренду, можуть будувати там що хочуть. Для чого ми тоді це обговорюємо? Сенса?

МАЗУР Т.В. Власне, я з цього почала.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тобто держава не запропонувала нічого досі. Є приватна структура, яка має своє бачення, має на це право, взяла землю в оренду, може будувати. Крапка. Ми в такій ситуації знаходимося?

МАЗУР Т.В. Ну, власне, наразі ця ситуація виглядає так з правової точки зору.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я зрозумів. Пане Віталію, будь ласка.

НАХМАНОВИЧ В.Р. Старше покоління пам'ятає, Ленін писав так: "Формально правильно, а по суті издевательство". Значить, треба просто розуміти, що Національний заповідник "Бабин Яр" і меморіальний простір Бабиного Яру – це дві різні речі. Коли Київська міська державна адміністрація, Київрада попередньо відводили землю під заповідник, вони старанно обійшли всі ділянки, передбачені для будь-якого будівництва, в тому числі для будівництва Центру, проект якого ваш же, так, ви ж не вперше, як наступник попереднього проекту. І все, що, значить, було відведено під той проект, було обережно вилучено із меж майбутнього заповідника.

Скільки має заповідник? 20 гектарів?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. 28.

НАХМАНОВИЧ В.Р. 28. З приблизно 80 гектарів реально меморіальної території Бабиного Яру. Тому, як правильно зауважив колега, з юридичного погляду все правильно, але змістовно все абсолютно неправильно.

ПОДОЛЯК І.І. Ви пропонуєте забрати від того власника цю земельну ділянку назад чи як?

НАХМАНОВИЧ В.Р. Та не лише ту земельну ділянку, треба радикально розширити заповідну територію Бабиного Яру. От про що йдеться. А не лише про цю ділянку.

ПОДОЛЯК І.І. Я конкретно питаю, є якийсь власник, який узяв це в оренду в КМДА на там 40 чи 50 років? Ситуація є такою, як вона є, а не такою, як ми собі її уявляємо. То я в цій ситуації питаю: які ваші пропозиції, щоб держава у нього вилучила назад цю земельну ділянку? Цікава пропозиція.

(Шум у залі)

НАХМАНОВИЧ В.Р. Це питання національної безпеки. Голокост - це питання, через яке йдуть антиукраїнські провокації в усьому світі.

ПОДОЛЯК І.І. Ну це зрозуміло. Мене агітувати не треба.

НАХМАНОВИЧ В.Р. Зрозуміло. І сьогоднішні проблеми з Польщею нас теж мають чомусь навчити. Ми не можемо залишати питання національної пам'яті напризволяще. Це не комерційні питання. Значить, це питання, коли державний інтерес має превалювати над будь-яким приватним інтересом.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. І оренда не є власністю.

(Шум у залі)

ЛЕСЮК Я.В. А скільки років оренда?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. До 2034-го року.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колеги, я хочу...

ЛЕСЮК Я.В. А скільки років оренда?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. 25. До 2034 року.

ЛЕСЮК Я.В. До 2034?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Так.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колеги, хто хоче?

Будь ласка, пане Лесюк.

ЛЕСЮК Я.В. Шановні панове! Давайте не будемо говорити там про якісь провокації і так далі, але я хочу сказати тільки одне. Здача в оренду - це не значить, що це є власність орендовласника, орендоутримувача.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Орендодавця, користувача.

ЛЕСЮК Я.В. Друге. Одне діло, коли я взяв в оренду і будую там магазин, то потім все можна змінити. Ну коли там будуть певні споруди, де має значення, що це стосується і заповідника, він якось буде впорядкований, це теж буде якась сталь, бетон і так далі, чи музей і так далі, це те, що лишається на покоління і це те, що лишається цій державі, і ніякий власник без дозволу держави не має права нічого там будувати. Якби це була його повна власність, а не оренда, тоді би він міг робити що завгодно. В даному разі наша держава не має умивати руки і відноситись до цього трошки інакше. Без дозволу держави жоден пам'ятник не може бути поставлений, бо це ставиться на всю історію, допустимо, на десятки, на сотні років. Не можна! Це не приватна справа будь-яких спонсорів з будь-якої країни і так далі.

І тут треба домовлятися, тобто дійсно концепція має бути за державою, а все, що робиться інше, має узгоджуватися з тією концепцією. На мою думку, на даному етапі ми не дійшли до такої дурі, щоб тут приймати якесь рішення. Але в мене таке враження: процес, питання не готове.

Якщо ми зараз будемо торпедувати і спішити, ми наробимо тільки лиха. Тобто всі говорили правильно і всі мають дійти до якоїсь згоди, ви так само маєте дійти, що це все-таки концепція державна. І не дай Боже, що ми

зараз поспішимо і через 10-20 років з нас будуть ну просто сміятися і так далі.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

МАЗУР Т.В. Якщо дозволите. Ми не говорили про те, що це доконаний факт. Звичайно, доручення...

ЛЕСЮК Я.В. Я якраз вас підтримую. Пані Тамаро, ну ви мене зовсім не уважно слухали. Я підтримую те, що ви кажете.

МАЗУР Т.В. Ви правильно кажете...

ЛЕСЮК Я.В. Тільки не так "ломово". А з другого боку – я дуже "ломово" кажу. Не може орендовласник, нічого не може. Він може будувати магазин – і все. Ну він не може самостійно вирішувати будувати споруди сакрального значення.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ярослав, музей він може збудувати який хоче.

ЛЕСЮК Я.В. Ні!

(Шум у залі)

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ще раз кажу, по закону, на жаль, може.

(Шум у залі)

ЛЕСЮК Я.В. Ні! Миколо, не говори ти такого.

(Шум у залі)

ПОДОЛЯК І.І. Шановні колеги! Я би хотіла кілька слів сказати спочатку загальних. По-перше, справді це є нашою великою проблемою, що ми дотепер не маємо в Україні музею, пов'язаного з історією єврейства, яке жило на всій території України. Це справді є великий виклик і велике завдання, тому що це ті люди, серед яких ми жили і які серед нас жили і які цю державу, так би мовити, формували і творили.

І ця трагедія, яка відбулася, зокрема, в другій половині ХХ століття, пов'язана з Голокостом, з великою катастрофою, і це дійсно, здається, третє найбільше місце убивств євреїв у світі – Бабин Яр, тому ми не можемо... Власне, мені так трохи дивно, я етнічно є українкою, ну, можливо, там, як усі ми маємо, намішано, так, але я є українкою, і тому мені дивно, що, часом, мені здається, представники, євреї якось так ніби соромляться – "ми не хочемо, щоб це було тільки наше місце, там загинули й інші люди". Безсумнівно, цього ніхто не піддає будь-яким сумнівам, що життя абсолютно кожної людини має значення. Але це є центр убивства євреїв, це є центр катастрофи, це є Голокост.

І тому логіка того, що незалежно від того, що там буде – чи там буде Музей історії Бабиного Яру, з усією його історією довгою, чи це буде ознакування цього простору, цієї площі, цієї землі, під якою і в якій ці останки лежать, бо, на моє переконання, я не працювала над концепцією і жодної концепції, на превеликий жаль, не чула і не бачила. Жодної. Підозрюю, вона поки що є одна.

Тобто це повинно бути ознаковано належним чином, і дійсно починати це ознакування території слід від концепції. Я не бачу жодних проблем з тим, щоб і на концепцію був оголошений (Міністерством культури так Міністерством культури, правильно і логічно – як державного органу, центрального органу державної виконавчої влади) міжнародний конкурс на концепцію, якщо хочете. Можна на наукову, можна на музейну. На будь-яку

концепцію. Якщо це музей, то на концепцію музею. Якщо це ознакування території, то концепція ознакування території. Скільки там гектарів?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. 28.

ПОДОЛЯК І.І. Будь ласка, 28 гектарів. Це, як зараз кажуть, понатицькано, поналіплювано. Це професійна робота повинна бути. Якщо ж мова йде про центр, Меморіальний центр Голокосту, приватний чи державно-приватний, в цьому теж я не бачу, особисто як і Микола я не бачу в цьому проблем. То це так само має бути принаймні з боку держави ініціатива міжнародного конкурсу на такий Центр Голокосту або, можливо, на Центр вивчення історії українського єврейства. Я не знаю. І тоді ми уникнемо таких проблем, які у нас є постійно. Кілька громадських організацій, кілька професійних об'єднань, кілька груп експертів: у кожного безсумнівна експертність, у кожного свої підходи, у кожного свої погляди. Той ці гроші хоче, той інші не хоче, а каже: "Дайте мені, бо я найбільший експерт з усіх". Ну тобто ми доходимо до такої ситуації, яку ми маємо дуже часто, в принципі.

І тому, на моє переконання, такою мала би бути логіка. Якщо у Інституту історії Національної академії наук є своя концепція центру меморіалізації жертв Голокосту, я так розумію, що вона опрацьована, обговорена, величезна кількість учених над цим працювала і так далі. Я би, наприклад, була дуже щаслива, якби ви нас запросили на презентацію і ми би уважно її послушали і подивилися. І можливо, це, власне, буде така концепція, яку держава вирішить підтримати і знайти і виділити, я не знаю, на центр досліджень українського єврейства це не буде мільйон гривень, це будуть десятки мільйонів у валюті, щоб ви розуміли, тому що там треба почати і закінчити. Інститут національної пам'яті краще за будь-кого іншого знає, що ця історія у нас така – спорадична і невивчена.

Тому, в принципі, я, щиро кажучи, не бачу, чого ми б'ємо тут горшки, крім однієї речі, про яку чомусь ніхто не говорить, тому що сором'язливо не хоче сказати.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Что же это?

ПОДОЛЯК І.І. Действительно.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Кажіть.

ПОДОЛЯК І.І. Річ дуже проста. Можливо, нас хвилюють в якийсь спосіб фундатори цього фонду. Ну то скажіть про це. То чого ж ви про це не говорите? А що тут страшного?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Давайте про це поговоримо.

ПОДОЛЯК І.І. Давайте про це поговоримо.

Дякую.

МАЗУР Т.В. Коротку репліку можна?

ПОРТНИКОВ В.Е. Люди, які знаходяться в санкційних списках Сполучених Штатів, не можуть бути учасниками державно-приватних ініціатив.

ПОДОЛЯК І.І. Ну, Віталію, так ми ж не діти. Ну так ми ж не діти.

ПОРТНИКОВ В.Е. Це питання до вас, а не до нас. Ви маєте це на законодавчому рівні оформити.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це ви маєте озвучувати. І сказати.

ПОДОЛЯК І.І. Що?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Це ви маєте озвучити.

ПОРТНИКОВ В.Е. Це ваша компетенція.

ПОДОЛЯК І.І. Я не працівник Міністерства культури.

ПОРТНИКОВ В.Е. Ні-ні. Ви маєте прийняти такі законодавчі акти норми, які б унеможливили участь людей, які знаходяться в потенційних санкційних списках як громадяни країни-агресора, участь у будь-яких державно-приватних проектах в Україні.

ПОДОЛЯК І.І. Я вам обіцяю: при найпершій можливості і зустрічі з Петром Олексійовичем я йому це передам.

КОТ С.І. Можна малесеньку ремарку-уточнення до того, що робиться Інститутом Історії?

ПОДОЛЯК І.І. Ви зробіть концепцію і запросіть на презентацію. І все.

КОТ С.І. Це не на базі Інституту історії створена міжвідомча робоча група, куди увійшли всі, в тому числі й представники з того Фонду, які працювали разом з нами, і це є спільна концепція.

Тепер. Це концепція чого? Це концепція музею, який буде розміщено в меморіальному будинку на території заповідника на Мельникова, 44. І це музей не історії загалом Бабиного Яру, а вся експозиція музею – це трагедія Бабиного Яру. Те, що сталося у війну. Це затверджено у цей понеділок. Ми

вже розробляли і затверджували концептуальні підходи архітектурно-художнього рішення поповерхово. І загалом єдинодушно все було затверджено. Це оригінальна авторська концепція відображення сучасними музейними засобами того процесу.

Я ставлю питання про те, щоб ми уявляли, що на території буквально через дорогу не може бути двох музеїв, які будуть висвітлювати одну й ту ж подію. Ну не може бути того. Вже є історія, де буде комплексно висвітлена історія Бабиного Яру і трагедії єврейства київського у Бабиному Яру. Це значить, що в концептуальному плані те, що хоче створювати Меморіальний центр Голокосту, воно має бути ширше. І ми стоїмо за те, що вони мають показати драму Голокосту.

ПОДОЛЯК І.І. Послухайте. Я би хотіла, щоб ми закінчили це. Ми ж не обговорюємо зараз вашу концепцію. Правда?

КОТ С.І. Це не наша концепція. Це спільна концепція, пані Ірино.

ПОДОЛЯК І.І. Ми обмінялися думками. І я думаю, що ми можемо завершити на цьому.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Будь ласка, пане Вікторе.

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. Я щонайменше хочу обговорювати зараз концепції і навіть філософії того, що там має бути. Я, до речі, згоден з Віталієм Портниковим, що для музею історії українського єврейства Бабин Яр не дуже підходить. І останні пропозиції, які до мене доходили, це була Галицька синагога, яка на території заводу "Трансигнал". Ну ми зараз знову про це не будемо говорити.

Ми повинні, ми зараз же знаходимося не на громадських слуханнях, а на засіданні комітету. І тому давайте поговоримо, що ми можемо зробити.

Так? Значить, ми погоджуємося всі з тим, що це державна справа. Ми погоджуємося з тим, що загальнонаціональна.

ЛЕСЮК Я.В. Але не тільки державна. Треба включати, дійсно, громадські організації. Але останнє слово – за державою.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дозвольте пану Віктору завершити.

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. Хочу зазначити для протоколу, що інтервенцію пана Лесюка я вважаю дуже вчасною і дуже вдалою. Отже, це загальнонаціональна справа, як він справедливо сказав, де держава відіграє особливу роль. Дивіться, що ми дійсно можемо зробити? От я, наприклад, включений в якусь робочу групу чи в якусь комісію, мені телефонували з Адміністрації Президента, це було чи наприкінці минулого року, чи на початку цього року, і жодного разу ця група не збиралася. Значить, те, що ми можемо зробити, це сприяти тому і сприяти в дуже такий, сказати б, рішучий спосіб, щоб у нас з'явився центр прийняття рішень з цього питання, щоб була персональна відповідальність за цей комплекс, взагалі за цю справу, і щоб це сталося не до кінця року, а відразу.

Друге, про що ми можемо говорити, це, звичайно, ми можемо поставити питання про державні кошти, бюджетні кошти, які можуть бути виділені на цю справу.

Третє, що ми можемо, це в порядку парламентського контролю якщо не очолити, то принаймні стати поруч з "очолювачами" процесу вироблення нарешті цієї спільної концепції.

Я бачу, що попри те, що існують дуже різні точки зору, як це має бути, все ж таки є загальна філософія, яка, в принципі, збігається.

Отже, якщо з цих трьох питань у нас є згода, то я думаю, що ми можемо їх покласти в рішення нашого комітету.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

МАЗУР Т.В. Дуже коротко, якщо дозволите. Перед прийняттям рішення комітету ще раз хочу звернути увагу, що світова практика створення меморіалів, вона свідчить про певну послідовність. І все починається із наукової концепції. Гарний приклад був "Полін". "Полін" створювався понад 12 років. Я хочу звернути увагу, що над науковою концепцією працювали під егідою держави дуже багато науковців. Це не був конкурс кількох концепцій, це була одна-єдина державна концепція із залученням багатьох науковців. Це те, що сьогодні намагається зробити Україна. І я закликаю уникнути поспішних рішень, коли концепція має бути вже через два місяці і, можливо, на умовах конкурсу чи ще чогось. Ми починаємо цю роботу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пані Тамаро, можна... От послушайте. От є пан Нахманович, який видавав книжки, проводив міжнародні архітектурні конкурси, працював над концепціями. Є вчені з Академії наук. От ви чули про те, що така концепція державою розробляється, пане Нахманович?

НАХМАНОВИЧ В.Р. Яка, загальна концепція?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так.

НАХМАНОВИЧ В.Р. Загальна – поки що не чув. Поки що йшлося лише про концепцію локального музею.

МАЗУР Т.В. Створення робочої групи.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пані Тамаро!

НАХМАНОВИЧ В.Р. Про робочу групу ми розмовляємо.

МАЗУР Т.В. Пане Віталію, в межах нарад, які проходять в Адміністрації Президента на реалізацію Указу Президента, йде мова про створення єдиної робочої групи, яка розробить загальну концепцію.

НАХМАНОВИЧ В.Р. Ні, так я з вами абсолютно погоджуюсь. Йде мова, ви правильно сказали...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Просто вона не створена.

МАЗУР Т.В. Вона не створена, але зараз законодавче творення чи творення норм займає певний процес. Нами розроблений проект акту...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Чекайте. Робочу групу ви можете створити завтра, а через два дні чи через три дні всіх їх зібрати. І могли це зробити після видання Указу Президента вже декілька місяців.

МАЗУР Т.В. Ну ми не можемо як Міністерство культури це все зробити, тому що це повноваження Кабінету Міністрів, по-перше. А по-друге, буде питання: а чому саме ці люди в цій експертній групі? Тому ми хочемо зробити цю роботу прозорою, для того щоб усі розуміли, хто експерти, які працюють над концепцією, чому саме ці люди, і щоб концепція, яка буде прийнята, вона сприймалася всіма сторонами.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Вибачте, але те, що я зараз бачу, це повна бездіяльність міністерства, яке повинно було розробити всі документи для Кабінету Міністрів, які мали бути затверджені дійсно Кабінетом Міністрів. Розумієте, ви говорите багато правильних слів, але нічого не відбувається. Вже 25 років нічого не відбувається. І тут, вибачте, відповідальність кожного

з тих, хто сидить за цим столом, така сама, як і ваша, тому що ми звідси підемо – і знову 10 років не буде нічого відбуватися.

МАЗУР Т.В. Сьогоднішня проблема породжена тим, що Фонд зробив концепцію, яку обговорив, як вони називають публічно, але насправді в чомусь кулуарно, і це викликає питання в Інституту історії. Натомість Інститут історії робив іншу концепцію, яку не сприймає Фонд та інша частина громадськості.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. До чого тут? Дивіться, ви суперечите самі собі. То ви сказали, що вони приватна структура, яка на своїй приватній землі, яка в них в оренді, має право робити що хоче, це їхнє право робити концепцію і обговорювати чи ні. Ваше право, ваш обов'язок – зробити її державною з залученням їх чи без залучення. Ви можете не залучати.

МАЗУР Т.В. Ми це робимо, але ми хочемо зробити правильно, ми хочемо створити робочу групу, до якої ніхто, жодна зі сторін, не буде задавати питань.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. То створіть, якщо хочете!

МАЗУР Т.В. Так ми працюємо зараз над цим.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Скільки ще ви будете над цим працювати, скажіть, будь ласка? Скільки часу? Скажіть, будь ласка, скільки часу ви будете над цим працювати?

МАЗУР Т.В. Як тільки Кабінет Міністрів схвалить відповідне рішення, я не можу відповідати за рішення колегіальних органів.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Яке рішення має схвалити Кабінет Міністрів? Ми зараз накажемо Кабінету Міністрів, посилаючись на ваші слова, прийняти відповідне рішення. Яке?

МАЗУР Т.В. План заходів з реалізації Указу Президента про додаткові заходи щодо перспективного розвитку Національного історико-меморіального заповідника "Бабин Яр".

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ви його подали в Кабінет Міністрів?

МАЗУР Т.В. Він найближчим часом буде в Кабінеті Міністрів після того, як ми отримаємо висновок Міністерства юстиції.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Чекайте, ви його подали в Кабінет Міністрів?

МАЗУР Т.В. Після того, як отримаємо висновок Міністерства юстиції, у порядку, визначеному регламентом, подамо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тамаро!

МАЗУР Т.В. Все, що залежало від Міністерства культури, ми зробили.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ми з вами як у мультфільмах знімаємось чи в старих гуморесках Райкіна, розумієте? Вже не Радянський Союз, а мені дуже це нагадує.

МАЗУР Т.В. Я ж не можу питати у кожного окремого народного депутата, чому не був прийнятий конкретний закон, тому що є певна процедура, визначена регламентом, і є колегіальний орган.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Значить, давайте так. Ми, комітет, вимагаємо від Кабінету Міністрів України негайно створити цілісну наукову концепцію і державне фінансування для створення такої концепції з питання меморіалізації "Бабиного Яру" і вшанування трагедій українців усіх національностей в часи Другої світової війни. Ми, я думаю, це сформулюємо літературно правильно.

ПОДОЛЯК І.І. Так, щоб не було "українців усіх національностей".

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну я маю на увазі громадян України.

ЛЕСЮК Я.В. Можна? Я маю одне зауваження.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Але ми це сформулюємо правильно.

ЛЕСЮК Я.В. Пане Миколо, не спішіть. Я маю зауваження, тому що це, що ви сказали, воно як би не точне. Я би хотів доповнити.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Будь ласка.

ЛЕСЮК Я.В. Створити концепцію, залучивши весь інтелектуальний можливий потенціал, тобто Академію наук, той самий Інститут національної пам'яті і так далі. Розумієте, давайте все-таки візьмемо, що таке Академія наук і що таке Міністерство культури чи що таке наш комітет?

ПОДОЛЯК І.І. Дійсно.

ЛЕСЮК Я.В. І що таке Кабінет Міністрів також. Давайте все-таки дійсно: залучіть всіх провідних людей і так далі і з громадськістю в тому числі і починайте разом працювати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Одним словом...

ЛЕСЮК Я.В. Чекайте. Залучивши такий-то потенціал!

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Добре. Добре.

ЛЕСЮК Я.В. Домовилися?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Домовилися. Колеги, я думаю, що ми це рішення редакційно маємо сформулювати досить жорстко. Можливо, поставити там певні терміни. Потім я особисто, і запрошую членів комітету, може, ми всі разом зустрінемося з Прем'єр-міністром, пояснимо йому важливість цього, тому що, в принципі, Указ Президента є, далі потрібно його виконувати.

Колеги, хто за таке рішення? Редакційно ви з ним будете ознайомлені.

ПОДОЛЯК І.І. Я тільки проти того, щоб жорстко.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну добре, будемо ніжно.

ПОДОЛЯК І.І. Ну це все неінтелігентно.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Хто концептуально за таке рішення, прошу голосувати. Хто - за? Дякую.

МАЗУР Т.В. В плані інформування.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Зараз, Тамаро.

ГРИГОРИЧЕНКО П.Д. Буквально одне речення. "Конгрес ромів України", Григориченко Петро.

Якщо можна, доповнити до цієї концепції ще одну концепцію: напрацювання концепції політики меморіалізації в Україні, державної політики меморіалізації. Без цієї концепції інші концепції напрацьовувати неможливо. І для цього провести "круглий стіл"...

ПОДОЛЯК І.І. Людоньки, я вас умоляю...

ГРИГОРИЧЕНКО П.Д. Громадські слухання щодо напрацювання політики меморіалізації.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Добре. Дякую.

Колеги, дивіться, що ми маємо зробити? Будь ласка, ми просто повинні зараз рухатися далі за нашим порядком денним. Я би просив теж Фонд, ми не є вашими противниками, але ви чудово розумієте ті загрози і небезпеки, втілені в проекті, якщо у проекті буде велика опозиція в громадській думці України. Тому ми не можемо вам щось наказувати чи звертатися, це ваша справа. Ми можемо просити український уряд негайно виконати Указ Президента загалом. Очевидно, включаючи сюди як вас, так і інших. Але оскільки ви стали драйверами цього процесу, що з моєї точки зору загалом позитивно, оскільки держава таким не стала, ініціювати ще раз зустрітися з представниками громадськості і наукових кіл, які є тут, поговорити, об'єднати цих людей. Тому що якщо всі ми в стосунках будемо виступати з однієї сторони, якщо ви об'єднаєте всіх ваших опонентів, а я не бачу тут чогось такого принципового, чому це не можна було би зробити, то це було би допомогою і вам в реалізації того, що ви робите, і Українській державі.

ВЕРБИЛЕНКО Г.В. Дуже дякую. Ми абсолютно відкриті в цьому процесі і запрошуємо всіх взяти участь, якщо ця участь може бути конструктивною.

БАРИНОВА Я. Ми завжди запрошуємо, завжди. І пана Кота запрошували, усіх. Це наша наукова рада, це абсолютно прозора, відкрита платформа для досліджень. І всі наші розробки презентуються регулярно, регулярно в університетах. Ви можете зайти на наш сайт. І складається враження, що люди, які коментують нашу роботу, не читають першоджерела, вони не були у нас на сайті, не читали нашу місію та не читали наратив. Вони читають статті чиїсь про цей проект.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, знову ж таки, це не справа людей читати наратив, а це справа ваша – переконати і знайти союзників навіть серед ваших опонентів. Тому, вибачте, але до себе претензії пред'являйте, може, хтось і неправий. Але якщо хтось мене не почув, то це значить – я не зміг донести. Розумієте?

ПОДОЛЯК І.І. Я особисто претензій не чула.

(Шум у залі)

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колеги, дякую.

З цим питанням ми вирішили. Ми беремо це питання на контроль, ми зробимо рішення комітету. Ми підемо до Прем'єр-міністра і будемо... Принагідно закликаю вас усіх, хто брав участь в обговоренні, долучатися до цих пропозицій. Якщо у вас є абсолютно слухні думки, ми були б дуже вдячні, якби ви нам на адресу комітету надіслали або передали мені чи іншим членам комітету через наш апарат ці ваші думки, викладені в будь-якій довільній формі, навіть коротко, для того щоб ми, обговорюючи це з

Прем'єр-міністром, керувалися не порожніми словами, а мали в руках і позицію Інституту національної пам'яті, і позицію громадськості, і позицію інтелектуалів, які виступали. Нам тоді буде легше говорити. І ми в принципі будемо ставати таким мотором, який, думаю, буде рухати цей процес уперед.

Дякую. Ми можемо переходити до наступних питань.

МАЗУР Т.В. В порядку інформування. Міністерство фінансів не погодило План заходів, бо вони передбачають додаткові витрати з державного бюджету, що перешкоджає винесенню розгляду на уряд.

ПОДОЛЯК І.І. Ми заклинемо в найближчий час сюди, ми вже говорили про це, з Мінфіну, вас заклинемо і ще там когось, ви казали, Мінеко...

МАЗУР Т.В. Ми активно над цим працюємо, ми за те, щоб створити єдину оцю робочу групу широку, розробити єдину державну концепцію, щоб усі приватні ініціативи могли збирати гроші під державну концепцію і реалізовувати проект загальнонаціональний.

ПОДОЛЯК І.І. Лягали в одну матрицю, умовно кажучи.

МАЗУР Т.В. Так.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колеги, у нас ще декілька є питань, давайте ми швиденько.

(Шум у залі)

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колеги, до нас звернувся народний депутат Максим Бурбак з таким листом. Це був лист до Андрія Парубія, який був направлений до нас в комітет. 8.02. Верховна Рада України прийняла

постанову про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2018 році. Колеги, давайте ми швиденько продовжимо з вашого дозволу.

Народний депутат Бурбак просить провести Урочисте засідання Верховної Ради і запросити видатних діячів культури для відзначення ювілею – 100 років від дня організації Буковинського віча - Народних Зборів у місті Чернівці, результатом яких стало проголошення Возз'єднання Північної Буковини з Західноукраїнською Народною Республікою та подальшої Злуки з Українською Народною Республікою.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Прекрасна ідея.

ЛЕСЮК Я.В. Чому прекрасна ідея?

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Провести...

ЛЕСЮК Я.В. Я розумію по-людськи депутата Бурбака - Чернівці і так далі.

ПОДОЛЯК І.І. І я. Я дуже співчуваю ідеї...

ЛЕСЮК Я.В. Але... Ну не знаю. Але я проголосую – за.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Будь ласка.

ШПАК А. В. Попри всю повагу до Буковинського віча, яке, безумовно, було важливою подією, але, в принципі, Україна зараз вступила в період суцільний столітніх ювілеїв, пов'язаних, власне, з державністю, 100 років державності. І власне, з нагоди цього були і Укази Президента, і ми, зрештою, приймали постанову Верховної Ради спільно, де ми ці всі дати десь включали, пов'язані зі 100-річчям Української революції. На нашу думку, ми

вважаємо, що це питання до певної міри є одним із, і немає сенсу, власне, ухвалювати окрему постанову, знову ж таки, виходячи з тієї логіки, що у свій час напрацьовували спільно з комітетом логіку, що в одній постанові.

А по-друге, ми би ініціювали натомість Урочисте засідання Верховної Ради з двох більшого масштабу подій, а саме з питання створення ЗУНР, проголошення і саме з питання 100 років Соборності. Як на мене, ці дві дати будуть більш достойні, і ми би просили, ну, об'єктивно, ми не можемо ініціювати...

ПОДОЛЯК І.І. А ми могли би на тому слуханні обговорити так само питання, пов'язані з Буковинським віче?

ШПАК А.В. Абсолютно. І виходячи з даної пропозиції конкретно на Урочистому засіданні, яке було би присвячене створенню ЗУНР, одним з питань, яке мало би бути обговорене, поза сумнівом, є питання Буковинського віча як одного з елементів історії того періоду і, власне, об'єднання територій. Тому мені здається, це було би...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Що ви думаєте, пане Єленський?

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Мені дуже близька ідея провести Збори, присвячені 100-річчю Буковинського віча.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. А ідея, озвучена Інститутом національної пам'яті, провести Збори, присвячені 100-річчю ЗУНР, Соборності і Буковинського віча?

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Теж. Теж. А Буковинське – окремо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Як ми робимо? Кажіть.

ПОДОЛЯК І.І. А вас цікавить тільки думка свого однопартійця?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так.

(Сміх у залі)

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Ми маємо надати просто відповідь Парубію щодо самої концепції.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я думаю, що ми можемо справді провести засідання, присвячене, так як це пропонує Інститут національної пам'яті, думка якого теж мені цікава, присвячене 100-річчю Державності, Соборності, ЗУНР і Буковинському вічу, окремо це відзначивши в цьому загальному листі.

(Шум у залі)

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Комітет не заперечує проти цієї ініціативи, але пропонує зробити урочисте засідання, присвячене цим датам.

ЛЕСЮК Я.В. Віче, яке поглинається загально Українським...

ПОДОЛЯК І.І. Не поглинається, а підкреслюється.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колеги, хто за таке рішення, прошу голосувати. Дякую. Рішення прийнято.

(Шум у залі)

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Ми ризикуємо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тепер усе залежить від пана Єленського.

ЄЛЕНСЬКИЙ В.Є. Я скажу, що бився, як лев.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Значить, передостаннє питання, яке стосується "Національного газетно-журнального видавництва".

Пане Андрію, будь ласка, ми даємо вам слово.

ЩЕКУН А.С. Дякую.

Я хочу проінформувати, що у нас тут головні редактори наших видань: "Кримська світлиця", "Культура і життя", "Пам'ятки України. Національна спадщина" і журналу "Музика", які теж хочуть, можливо, якщо ви дасте можливість, пару слів сказати.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тамаро, ми можемо відновити видання цих видань?

МАЗУР Т.В. Можемо, але державна політика передбачає роздержавлення засобів масової інформації, яке передбачає залишення тільки одного офіційного засобу масової інформації у підпорядкуванні органу державної влади.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться.

ЩЕКУН А.С. Можна? Це неправильно.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Послухайте, послухайте. Державна політика, одним з ідеологів якої я був, коли в той час працював у Комітеті з питань

засобів масової інформації, передбачає роздержавлення по суті районних газет, які повинні були пропагувати ідею того чи іншого керівника на своїй території. Але підтримку культурних ініціатив, культурних видань, які є в кожній європейській країні...

ПОДОЛЯК І.І. Це спеціалізовані видання.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Спеціалізовані. Які ми зараз нашими спільними руками знищуємо.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Малотиражні.

МАЗУР Т.В. Я з вами погоджуюсь, але є закон, який прийнятий Верховною Радою, який говорить юридично дещо про інше. Крім того, якщо говорити, у нас сьогодні є програма підтримки видань українською мовою, де на конкурсних засадах, в принципі, будь-яке видання може отримати підтримку з державного бюджету. Але звертаю вашу увагу: це не повне фінансування заробітної плати, про яке дуже часто говорить ДП "Національне газетно-журнальне видавництво", а це підтримка в певній якійсь сумі на конкурсних засадах українською мовою. І цих видань може бути дуже багато, і не тільки тих, які видаються державою, але й приватними видавцями.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тамаро, ну от ходять до мене всі "театрали", кажуть, що держава знищує журнал "Український театр", єдиний хороший журнал. Ми з вами говоримо багато слів... Тому що ми його знищуємо.

МАЗУР Т.В. Держава цього року Спілці театральних діячів, яка є співзасновником даного видання, передбачила безпрецедентну суму – 12 мільйонів гривень на фінансування Національної спілки. Я думаю, що в

межах 12 мільйонів гривень можна знайти кошти на видання даного видання, і пан Андрій підтвердить це.

ПОДОЛЯК І.І. Я б так само хотіла розширити коло учасників діалогу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дайте пану Андрію висловитися ще раз.

ЩЕКУН А.С. Я хочу апелювати, просто неправильно говорять зараз.

ПОДОЛЯК І.І. Послухайте, ну ви прийшли сюди, щоб апелювати один до одного? Я маю питання, я хочу поставити питання.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дайте йому висловитись, він ще не висловився.

ЩЕКУН А.С. Я ще не висловився.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Кажіть, пане Андрію, будь ласка.

ЩЕКУН А.С. Насправді Закон про реформування друкованих засобів масової інформації не має ніякого значення для бюджетної програми "Підтримка друкованих засобів масової інформації культурологічного напрямлення", тому що ця бюджетна програма, вона відповідає іншому закону – Закону України "Про державну підтримку друкованих засобів масової інформації та соціальний захист журналістів", де чітко прописано, звідки ця програма взялася до Закону "Про реформування друкованих засобів масової інформації". Це перше, що неможливо знищувати рядок на підставі Закону "Про реформування друкованих засобів масової інформації", цей рядок підтримки державного бюджету не має права знищуватися, тому що це різні дві речі. Згідно Закону "Про реформування друкованих засобів масової інформації", дійсно, наші видання повинні стати суб'єктом підприємницької

діяльності в кінці року і отримувати надалі бюджетну програму "Підтримка друкованих засобів масової інформації". Можливо, поміняти механізм її підтримання, і так само в тому числі і на конкурсних засадах, наприклад, як Інститут книги буде реалізовувати державну програму книги.

Я хочу зазначити, що з 2010 року підтримка державних друкованих засобів масової інформації дуже знижується. З 7 мільйонів вона скотилася до 4-х мільйонів, тим більше, що було 4 постанови Кабінету Міністрів...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це ваше? Газетно-журнальне видавництво?

ЩЕКУН А.С. Так. Так. Тим більше, коли ми реально знаємо, що 2016 року було 4 постанови Кабінету Міністрів про підвищення фонду оплати праці. На сьогоднішній день жодної копійки не було збільшено на підтримку державного, скажемо так, фонду оплати праці, при тому, що йде реформування друкованих засобів масової інформації і нам всім відповідати за ту заборгованість, яка сьогодні вже склалася на підприємстві. Критична ситуація насправді.

Я не хочу звинуватити в чомусь Міністерство культури. Я вважаю, що це більше політична ситуація, це інформаційного характеру, це національна безпека наша, і тому я звернувся сьогодні до РНБО, до Служби безпеки України, тому що це... Сьогодні на кіно ми виділяємо 500 мільйонів, на книжку 124 мільйони, а тут знижуємо, вибачте, з 7 мільйонів до 4-х мільйонів, а завтра взагалі нам кажуть "до побачення".

В 2019 році постане питання, що реально коли реформуємо ті друковані засоби масової інформації, вони зникнуть, вони просто зникнуть.

ЛЕСЮК Я.В. Зате ми збережемо ліс.

ЩЕКУН А.С. Ні, неправда.

ЛЕСЮК Я.В. Я напівсерйозно сказав.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це не в нас, це в Росії ми збережемо ліс, бо це вже не з нашого паперу друкуємо.

(Шум у залі)

ЩЕКУН А.С. Насправді я би хотів ще дати слово Дмитру Чоботу, він якраз досліджував цей стан інформаційної політики реальний, що відбувається у нас на ринку друкованих ЗМІ, засилля російськомовної продукції.

МАЗУР Т.В. Якщо можна, до того ще коротку репліку з приводу коштів, які виділяє Міністерство культури. У нас це довга дискусія, правда, пане Андрію?

ЩЕКУН А.С. Так.

МАЗУР Т.В. І ми чітко порахували, що ті гроші, які виділяє Міністерство культури, достатньо...

ЩЕКУН А.С. Недостатньо.

МАЗУР Т.В. ... для того, аби покрити зарплати журналістів в межах вимог чинного законодавства, про які ви говорите. На покриття зарплат прибиральниць ваших і ваших заступників, дійсно, не вистачає. Але журналістів ці видатки наші, які ми забезпечуємо по нашій програмі, повністю покривають...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так вони будуть у смітті з головою працювати тоді.

ЩЕКУН А.С. Добре. Я не буду дискутувати тоді. Це неправда.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пане Дмитре, кажіть, але, якщо можна...

ЧОБІТ Д.В. Добре, я постараюся коротко.

Шановні народні депутати! Культурологічні видання зараз видає "Національне газетно-журнальне видавництво". Їх є 7. Практично вже 2 припинили своє видання, це "Український театр" - держава вже не має, "Українська музика" – перед вами стоїть, це на грані закриття. Для прикладу, я досліджував це питання, в 2017 році по передплаті в Україні можна було передплатити 13 видань російських по музиці – "Музыковедение", "Музыка в школе". "Музыка и ноты", "Ноты" і так далі. 13 видань.

У нас в Україні одне українське видання. Якщо ми його не будемо мати, то будуть люди передплачувати російські, музиканти. Це саме стосується і всіх інших культурологічних видань. В цей час у нас на всіх заправках, ви їздите заправляється, всі журнали, всі культурологічні газети – всі російськомовні. Вчора я зайшов у "Новус" коло метро "Лівобережна", великий стенд, величезний – і всі російські журнали, українських немає. В наших бібліотеках сільських в моєму районі Бродівському кожна сільська бібліотека має, передплачує тільки одну газету районну, яку їм передплатила районна рада, інших газет немає, зовсім немає.

Якщо б у нас ставилися до того по-державному, то кожна сільська бібліотека мала би насамперед отримувати не політичні, а культурологічні видання, які перед вами. Для того треба в рік для сільських бібліотек, їх у нас 11 тисяч, 17 мільйонів. У минулому році ціни були іншими, треба було 11 мільйонів.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. А чому з тих книжок, які ми зауповуємо для бібліотек, ми не можемо частину передплатити ці газети чи журнали?

ПОДОЛЯК І.І. Це інше призначення.

МАЗУР Т.В. Тому що передплата здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів, періодика передплачується. А централізована закупівля передбачена тільки книжок.

(Загальна дискусія)

ЧОБИТ Д.В. Фактично кинули тільки, що районна бібліотека може передплатити. В Бродах передплачують тільки 4 газети, а в сусідньому Радивілові передплачують 6 газет всього-на-всього. Така картина по всій Україні. Це сусідні області. Тут потрібна державна підтримка, щоб було в кожній бібліотеці принаймні. Якщо у нас не буде українських видань, то будуть люди читати російські. Подивіться в кіоски: на першій полиці лежать "Тайны истории", "Загадки истории", "Секретные истории"...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я це знаю. Але це трішки інша тема. Річ у підтримці видавництва. Дивіться, я пропоную, знаєте, у Польщі, наприклад, як Міністерство культури може це реалізувати - чи через Інститут книги таку підтримку, чи через культурний фонд, чи самостійно, це є їхнє рішення. Але ми точно можемо рекомендувати Міністерству культури зберегти українські культурологічні часописи, вжити заходів для збереження українських культурологічних часописів. Тому що в тій самій Польщі ці журнали видаються абсолютно спокійно Інститутом книги, той самий "Театр і музика", видаються, і це є у відомстві Міністерства культури. Тобто ви маєте подумати, яким чином їх зберегти. Це не комерційний проект. Вони не знайдуть партнера на зарплати прибиральницям. В принципі, це має держава

забезпечувати. Так, вони можуть частину покривати за рахунок продажів, наприклад, але загалом... Ну, це вже як ви з ними будете працювати, яку частину вони можуть покривати, яку частину ви, це треба вам вирішити через якийсь із своїх інститутів.

ЧОБІТ Д.В. Шановний пане Голово! На сьогоднішній день у Міністерстві культури я переговорив уже навіть із міністром культури, це от такий рівень. Як ви бачили, це люди далекі...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну ми не будемо нікого ображати...

ЧОБІТ Д.В. Ні, це люди далекі від видавничої справи. У нас в Україні є організація, яка займається видавництвом, це Телерадіокомітет. Там є відділ видавничий, підпорядковуються йому 11 видавництв, а Національне газетно-журнальне видавництво це теж видавництво. То потрібно дати це в одні руки, де є професіонали, які знають оту справу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться. Я що пропоную? Я пропоную, щоб ми все ж таки звернулися до Міністерства культури з проханням розробити негайно пропозиції по збереженню цих видань, а самі, колеги, якщо ви не проти, ми могли б підготувати і досить швидко внести зміни до законодавства, щоб таких видань, культурологічних, не політичних, в тій чи іншій формі або не стосувалося роздержавлення, або б передбачалися функції їхнього існування.

ЧОБІТ Д.В. От і все.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я думаю, що ми можемо це зробити.

ПОДОЛЯК І.І. У мене є запитання. Я можу сформулювати запитання чи я статистом тут буду сидіти коло вас, як завжди? Скажіть, будь ласка, хто мені може відповісти, ось, наприклад, такий журнал, скільки він, 12 разів на рік виходить у вас?

ЩЕКУН А.С. Він виходить 6 разів на рік. І ще й міні-формат є, також 6 номерів.

ПОДОЛЯК І.І. Тобто 1 місяць виходить великий формат, другий місяць виходить маленький формат?

ЩЕКУН А.С. Так, так.

ПОДОЛЯК І.І. Яким накладом він виходить?

ЩЕКУН А.С. Цей від 1 тисячі до 2-х тисяч примірників.

ПОДОЛЯК І.І. Від 1 тисячі до 2-х тисяч примірників. І як він розповсюджується?

ЩЕКУН А.С. В першу чергу для передплатників, далі ми шукаємо, наприклад, на цей, що ви тримаєте в руках журнал, ми домовилися, у нас сьогодні кіно розвивається, ми про них написали і вони прийшли до нас і замовили 100 примірників, 200 вже, 200 примірників вони прямо зразу викупили. Тобто ми ще шукаємо спонсорів...

ПОДОЛЯК І.І. А ви додруковуєте? До вас звертаються, що додрукуйте такий номер, такий номер?

ЩЕКУН А.С. Так, так.

ПОДОЛЯК І.І. Багато ви додрукували тих номерів?

ЩЕКУН А.С. Ну, я ж кажу, від 1 тисячі до 2-х тисяч ми додруковуємо.
Як який наклад.

ПОДОЛЯК І.І. Тобто ви друкуєте наклад 1 тисячу, а потім у вас бувають такі успішні номери, що ви їх ще додруковуєте?

ЩЕКУН А.С. Так. Є фінансовий план, де 50 процентів на друк дає держава, а 50 процентів ми самі знаходимо.

ПОДОЛЯК І.І. Скажіть, будь ласка, яка вартість, собівартість такого одного числа?

ЩЕКУН А.С. 75 гривень.

ПОДОЛЯК І.І. Собівартість.

ЩЕКУН А.С. Так, при тисячі примірників. А якщо 2 тисячі, то ціна спаде.

ПОДОЛЯК І.І. Ви знаєте, я щиро вам скажу, це дуже дорогий папір, це дуже... Я не можу нічого сказати про контент, я, наприклад, не знаю, чи я особисто як громадянин України хотіла б мати. Це незручно тримати, це треба на іншому папері вже друкувати, треба модернізуватися. А ви подали хоч якусь концепцію зміни дизайну, формату, наповнення? Власне, концепцію, те, про що ми говорили раніше: музей повинен мати концепцію, журнал повинен мати концепцію. Я тут в журналі, наприклад, "Пам'ятки України", називається "Пам'ятки України. Національна спадщина" бачу...

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Ну що? Це наш Президент.

ПОДОЛЯК І.І. Я бачу. Я впізнаю, що це наш Президент.

(Шум у залі)

ПОДОЛЯК І.І. Я гортаю, так? Я не знаю, у мене якість – виникає дуже багато запитань.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Я поясню. Дозвольте?

ПОДОЛЯК І.І. Кому вони цікаві? Тобто хто їх купує? Хто купує це? Хто буде плакати, як вас закриють? От таке питання.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пані Ірино, дозвольте поставити питання?

ЧОБІТ Д.В. Україна буде плакати.

(Шум у залі)

ЧОБІТ Д.В. Секунду, я поясню.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Не треба пояснювати. Ми тут не цензурна комісія, щоб говорити, великий там Президент чи маленький, це не наша справа.

ЧОБІТ Д.В. Ні-ні. Ну справа не в тому. Цей номер присвячений 100-річчю Українського Верховного Суду. До того відзначали, відлік вели від радянських часів, ми дали перший номер – відлік від 1917 року, коли був

створений Український Суд в Українській Народній Республіці. На другій сторінці був пам'ятник Пилипу Орлику, автору першої Конституції у світі. А коли відбулося засідання першого Верховного Суду, то Президент показав Конституцію Пилипа Орлика, яку йому подарували, копію, точну копію, подарували. Тому ми її дали сюди.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ми не збираємося обговорювати сенс, смисли чи контент, чи ще щось. Я просто хочу сказати міністерству, що є певні профільні речі, це функції не наші. Це функції якраз міністерства або того, хто цим має керувати. Так? Тобто очевидно має бути журнал про музичне мистецтво, очевидно має бути журнал про театр, очевидно може бути журнал "Пам'ятки України", тим більше, він має свою історію, давно видається. І абсолютно спокійно може видаватися. Може, якогось журналу, може, чогось із цього не потрібно видавати, я не знаю. Але те, що культурні часописи, як і літературні, повинні видаватися, і те, що нищити видавництво зараз не потрібно, у мене немає жодних сумнівів.

Тому я би просив вас дати свої пропозиції, як ви це бачите, а ми беремо на себе зобов'язання, от я точно, сподіваюсь, що колеги мене підтримають, і ми поговоримо з колегою Сюмар, щоб той Закон про роздержавлення, якщо ви так вважаєте, що це вам заважає, щоб він не стосувався таких культурологічних видань.

МАЗУР Т.В. Позиція міністерства, яку неодноразово трансливав і міністр, і загальна позиція, що ми готові підтримувати видання культурологічного спрямування, але які є видання належної якості. Цю роботу абсолютно можуть робити творчі спілки в межах своїх коштів. Ми готові підтримувати в межах нашої бюджетної програми.

Дійсно, сьогодні створений Український інститут книги, і в своєму плані роботи на 2018 рік вони в тому числі передбачають підтримку певних видань, в тому числі періодичних видань. І я думаю, що неправильно буде,

коли Міністерство культури буде диктувати, що саме оці видання треба підтримувати. Експерти мають визначити перелік тих культурологічних видань, які треба підтримати. І тут я поділяю думку пані Ірини, і ми неодноразово говорили нашому ДП, що потрібно розробити концепцію, визначити, які видання вони видають, яка концепція цих видань і яке змістовне наповнення. Нам постійно закидають, що ми не говоримо з "Укрзалізницею" про те, щоб ці газети тут продавали. Ну якщо не хочуть люди купувати цю газету. Я особисто цю газету бачила в пачці, яка не розв'язана, у "Феофанії" на столику. Ну не хочуть люди її читати. То як ми можемо їх примусити? Ми можемо тратити на це бюджетні гроші? Чи потрібно?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, ще раз кажу. Дивіться, от я вам ще раз кажу...

ПОДОЛЯК І.І. Ваше дело – видавать, одним словом. Давати гроші – і нехай видають, а хто купує, це вже не ваше діло.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це позиція "Самопомочі", у "Народного Фронту" інша позиція.

ПОДОЛЯК І.І. Миколо, я тебе прошу.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Значить, дивіться, пані Тамаро, я не захищаю видавців. Я не захищаю конкретних людей чи редакторів. Питання в тому, що культурологічні видання в Україні повинні видаватися.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Абсолютно так.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. І міністерство повинно це дотувати. І ви повинні запропонувати – як. Хто їх буде робити, як їх буде робити, при всій повазі до присутніх тут – це точно не наша справа. Але ми бачимо, що це видавництво існувало, зараз воно фактично знищується, а ми говоримо про можливу підтримку інших, але цієї підтримки поки що не було.

Я знаю, що до мене зверталися, знову ж таки, критики з приводу журналу "Український театр" окремо від цих керівників, і журнал цей не знайшов підтримки у міністерстві.

МАЗУР Т.В. Ні-ні-ні. Міністерство сьогодні надало підтримку в понад 4 мільйони гривень на всі ці видання. І нищаться ці видання сьогодні не Міністерством культури, а однією людиною, яка не хоче міняти концепцію, не розуміє проблеми і не хоче нічого змінювати.

ЛЕСЮК Я.В. Конкретно – якою людиною?

МАЗУР Т.В. На всі ці видання ми виділили цього конкретного року понад 4 мільйони гривень. Як на мене, це достатня сума для того, щоб підтримати гарні видання культурологічного спрямування або в межах цих грошей зробити гарні видання ось ці, які є. Питання, чи є спроможність у редакцій, чи є бажання у керівника державного підприємства щось міняти і в межах цих коштів видавати якісний продукт? В межах 5 мільйонів гривень ми підтримаємо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. А ви виходили з чого, коли ви 4 запланували?

МАЗУР Т.В. Це сума коштів, яка передбачена паспортом бюджетної програми, порядком використання коштів...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. А як вона туди потрапила?

МАЗУР Т.В. Згідно розрахунків...

ЩЕКУН А.С. Неправда.

МАЗУР Т.В. В даному випадку є обов'язок держави підтримати...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Чому саме така сума? Хто вирішив, що саме така сума? З чого ви виходили?

МАЗУР Т.В. Це розрахунковий механізм, який передбачає обов'язок держави забезпечити певний рівень заробітних плат в редакції.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Чому 4 мільйони? Тобто ви порахували кількість журналістів, які там працюють?

МАЗУР Т.В. Так, наразі так.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. І передбачили журналістів...

МАЗУР Т.В. Обов'язковий вклад, так.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. За мінімальними тарифними ставками?

МАЗУР Т.В. Не за мінімальними, а ті, які визначені постановою Кабінету Міністрів України, на рівні оплати праці державних службовців.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Може, краще було б навіть у межах цих грошей сісти з керівником цього видавництва, визначити, скільки справді можна на це видавати, щоб повністю покрити видатки, але зменшити кількість...

МАЗУР Т.В. Ми просили.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Або зменшити папір, або зменшити ще щось.

МАЗУР Т.В. Ми просили. Позиція керівника: або ви нам даєте мінімум 8 чи 9 мільйонів гривень, або домовляйтеся з "Укрзалізницею", бо "нам треба давати (ще була одна позиція вчора вияснена) хабарі, щоб потрапити в кіоски "Укрпреси".

ЩЕКУН А.С. Можна я скажу?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так.

ЩЕКУН А.С. Насправді я не люблю брехні, пані Тамаро.

МАЗУР Т.В. Я теж ненавиджу її.

ЩЕКУН А.С. Я вам тільки що сказав, що Закон "Про реформування друкованих ЗМІ" це зовсім інша річ, чим Закон "Про підтримку друкованих засобів масової інформації", в яких ми фінансуємося за бюджетною програмою. Я вам це доказав. Ви зараз не будете це оспорювати.

МАЗУР Т.В. Не треба плутати закон і бюджетну програму. Це різні речі.

ЩЕКУН А.С. Я йду до бюджетної програми. Бюджетна програма, вона здійснюється, завжди подається в квітні-травні місяці фінансова розробка нашого підприємства. Вона затверджується вами, і вона була, я вам зараз скажу чітко, на 2017 рік вона була вами затверджена попередньо в сумі 10

мільйонів. Ну, 10 мільйонів. В грудні місяці нас перед фактом поставили, що грошей немає, ми не можемо – на 50 процентів скоротили. 5 мільйонів 381 тисяча. Якщо ви в липні місяці...

МАЗУР Т.В. Тому що є бюджетний запит і є Закон "Про Державний бюджет".

ЩЕКУН А.С. Ви мене не перебивайте, пані Тамаро. Ми йдемо до нашого ДП "Преса", ми закладаємо ціну для передплатника. У серпні вже передплатник знає, що з вересня починається передплатна кампанія і цінова політика, попередньо затверджена фінансовим планом Міністерства культури, узгоджена. У грудні місяці нам говорять, що ми вам урізаємо 50 процентів... Ми тоді йдемо в Національну комісію по примиренню трудових конфліктів, реєструємо конфлікт інтересів з Міністерством культури України. І 21 квітня ми тільки добиваємося, наприклад, погодження штатного розпису. І так постійно. І в цьому році та сама позиція. Ви в серпні мені затвердили фінансовий план на 8 мільйонів на цей рік, а довели 4 мільйони 800.

МАЗУР Т.В. Це проект фінансового планування...

ЩЕКУН А.С. Почекайте.

МАЗУР Т.В. Він будувався під бюджетний запит. Давайте будемо відвертими.

ЩЕКУН А.С. Пані Тамаро, не заперечуйте...

ПОДОЛЯК І.І. Слухайте, подайте до суду.

(Шум у залі)

(Загальна дискусія)

ПОДОЛЯК І.І. Я маю два питання. Перше питання – що ви видаєте крім цих видань?

МАЗУР Т.В. Нічого.

ЩЕКУН А.С. Нічого, тому що...

ПОДОЛЯК І.І. Ви видаєте тільки ці. Зрозуміло. Дякую. А скажіть мені, будь ласка, от якщо підходити до цього питання з точки зору, власне, такої абсолютно духовної, яку ви означили, що держава зобов'язана, повинна і мусить підтримувати культурологічні видання, так, скажіть мені, будь ласка, вам не дивно звучить, що культурологічні видання, які держава мусить підтримувати і які мають допомагати державі формувати культурне тло в державі, виходять накладом тисяча штук?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. При кількості людей в Україні...

ПОДОЛЯК І.І. Ні-ні. Я не хочу уточнень ніяких.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Звичайно, що це мало.

ЩЕКУН А.С. Звісно. Газета виходить від 3 до 5 тисяч. Це журнал...

ПОДОЛЯК І.І. А скажіть, будь ласка, вам законом заборонено взагалі? Ви ж видавництво, ви видавництво?

ЩЕКУН А.С. Ми говоримо про різні речі...

ПОДОЛЯК І.І. Ви видавництво?

ЩЕКУН А.С. Видавництво, яке забезпечує державну постанову Кабінету Міністрів на якраз здійснення оцих...

ПОДОЛЯК І.І. Тобто ви тільки це видаєте? Більше ви нічого не видаєте?

ЩЕКУН А.С. 373-я. У нас структура.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. "Кримська світлиця" ще є.

ЩЕКУН А.С. "Кримська світлиця" – ми видаємо.

ПОДОЛЯК І.І. Скажіть, будь ласка, ви є суб'єкт господарської діяльності?

ЩЕКУН А.С. Так.

МАЗУР Т.В. Державне підприємство.

ПОДОЛЯК І.І. Ну ви ж гроші заробляти повинні.

ЩЕКУН А.С. Ми й заробляємо.

ПОДОЛЯК І.І. Тобто ви ще щось як видавництво видаєте?

ЩЕКУН А.С. Ми заробляємо, в основному, на цих виданнях додаткові тиражі, тобто збільшуючи їх. Якщо держава, наприклад, нам дає 500...

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Це трохи неправильний підхід.

ЩЕКУН А.С. Послухайте. Чекайте, а що, це не заробляння грошей? Ми ж через передплату заробляємо гроші, збільшуючи тиражі газети від 3 до 5 тисяч і так далі. Якщо я буду зараз займатися виданням книги, то давайте ми рішення приймемо, я буду займатися книгою. Але рішення прийміть.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пане Андрію!

ЩЕКУН А.С. Міністерство

ПОДОЛЯК І.І. Чому "рішення прийміть"? У вас є обмеження якесь?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ірино Ігорівно!

ПОДОЛЯК І.І. У вас є якесь обмеження?

ЩЕКУН А.С. Нас створили.

ПОДОЛЯК І.І. Я хочу знати, чи є обмеження.

ЩЕКУН А.С. Так, у нас є постанова...

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Газетно-журнальне видавництво.

(Загальна дискусія)

ПОДОЛЯК І.І. Якщо є обмеження...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. У нас часу вже немає. Я можу не слідкувати ні за вашим, ні за іншим виступом, а просто мовчати. І ми можемо сидіти до 9-ї. У вас є час?

ПОДОЛЯК І.І. Пане Миколо, я ж сиділа і слухала ваші діалоги.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тобто у вас є час довго?

ПОДОЛЯК І.І. У мене є час довго.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ви мене просили швидше.

ПОДОЛЯК І.І. В мене є час довго.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Добре. Дякую.

ПОДОЛЯК І.І. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Буду сидіти і вас слухати.

ЛЕСЮК Я.В. Не заважайте.

ПОДОЛЯК І.І. Скажіть, будь ласка, то ви обмежені законодавчо виданням якихось інших речей, щоб ви могли працювати, як нормальне повноцінне українське видавництво? Чи ви не обмежені законом?

ЩЕКУН А.С. Саме так. У нас є постанова Кабінету Міністрів 373-я від 23 квітня. Зараз у нас технічний, щоб ви розуміли, паспорт навіть не затверджений і люди сидять уже другий місяць без зарплати, тому що міністерство змінює до сих пір сьогодні зміни в постанові Кабінету Міністрів.

ПОДОЛЯК І.І. Це фінансування іде як підтримка, так?

ЩЕКУН А.С. Так, підтримка. 373 постанова, яка забезпечує, про затвердження порядку. І структура, от те, що ви хочете сказати, структура в певності компетенцій, вона побудована повністю підприємством на виконання цієї постанови Кабінету Міністрів, згідно статуту, на 7 редакцій журналів і друкованих засобів.

МАЗУР Т.В. Яке співвідношення, перепрошую, вашої структури, яка формується вами як керівником в порядку використання бюджетних коштів?

ЩЕКУН А.С. Чому ви мене перебиваєте? Почекайте. Ви не перебивайте мене.

МАЗУР Т.В. Ви зараз не про те говорите. У вас є статут, який дозволяє вам здійснювати свою господарську діяльність.

ЛЕСЮК Я.В. Що ми маємо вирішити?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я не знаю, вони між собою розмовляють. І Ірина Ігорівна з ними. А ми просто слухаємо.

Що ми маємо вирішити? Я вам скажу.

ЛЕСЮК Я.В. Давайте.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ми з цього почали. Існують газети і журнали, які в європейських країнах підтримуються Міністерством культури.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Правильно. Всюди. Особливо в Росії.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Це ті, які стосуються української культури, театру, музики. Я особисто, я сподіваюсь, що ви мене підтримуєте, хотів би бачити від Міністерства культури відповідну пропозицію, як забезпечити функціонування таких видань в Україні, тому що ми цього не уявляємо.

Я не можу і не хочу вдаватися в даний конкретний конфлікт, тому що це не наші повноваження, це повноваження Міністерства культури, судів, державного підприємства "Видавництво". Ми можемо лише просити від Міністерства культури нам подати таку концепцію видавництва таких журналів, які забезпечують культурні потреби українців і які не можуть комерційно вижити.

МАЗУР Т.В. Підтримки на конкурсних засадах. На сьогодні ми надаємо їм підтримку 5 мільйонів, а іншим виданням нічого.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Інших немає.

МАЗУР Т.В. Немає інших культурологічного спрямування? Та що ви?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пані Тамаро, ми просимо від вас подати таке ваше бачення нам на комітет і для себе його розробити. І тоді у нас буде предмет розмови. А ми беремо на себе зобов'язання подати законопроект, який би, хоч і каже пан Андрій, що це не стосується Закону про роздержавлення, але ми підкреслимо в Законі про роздержавлення, що це цього не стосується. Добре?

Пане Андрію, ми нічого зараз не можемо зробити. Це не наші повноваження. Ми почули вас і їх. Ми закон зі своєї сторони подамо, щоб не було таких питань. І ми просимо міністерство зробити все, щоб видавалися культурологічні часописи.

ЩЕКУН А.С. Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Останнє питання, колеги. Нам потрібно затвердити список виступаючих і проект рекомендацій по парламентських слуханнях. Значить, пана Тарути, який керує відповідною робочою групою, зараз немає. Були певні побажання у пані Ірини і були в мене. Може, у когось із вас будуть ще. Я б хотів їх обговорити.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Давайте заслухаємо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Пані Ірино, в нас був окремий "круглий стіл" "Про охорону культурної спадщини на окупованих територіях". І я знаю, що ви були проти, я просив би лишити цей пункт, де пан Чубаров і Куркчі Юсуф Ібрагімович виступають.

ПОДОЛЯК І.І. А чому я була проти?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Мені говорили. Ви не проти?

ПОДОЛЯК І.І. Ні. Ми залишили окуповані території.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Добре. Дякую.

ПОДОЛЯК І.І. І хто вам таке сказав? Дайте мені ту людину.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. І питання МінТОТу, там не Гримчак, там Куркчі.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Куркчі Юсуф Ібрагімович, перший заступник міністра з питань тимчасово окупованих територій. Нехай виступає.

ПОДОЛЯК І.І. Про що?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Про охорону культурної спадщини на окупованих територіях.

ПОДОЛЯК І.І. А він відповідає за охорону культурної спадщини?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Він працює в міністерстві, яке відповідає за окуповані території. Вони подали цю людину на ці парламентські слухання. Вони розподіляють, хто там.

Потім, до того переліку, який є, у мене ще такі були пропозиції. Їх небагато. Перша – це оскільки в нас косівська кераміка буде визнаватися нематеріальною культурною спадщиною, зараз подано в цьому році Міністерством культури відповідною комісією до ЮНЕСКО, я пропонував би, щоб виступив голова Косівської районної ради Ванджурак.

СЛЕНСЬКИЙ В.Є. Годиться.

ЛЕСЮК Я.В. Нехай би якийсь майстер виступив.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну це не майстер. Це ж політика безпосередньо. Значить, я пропонував би, щоб виступив, пані Ірино, якщо ви не проти, керівник Музею І.Франка Б.Тихолоз зі Львова...

ПОДОЛЯК І.І. Я не проти. Звичайно, дуже важливо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Тарас Возняк.

ПОДОЛЯК І.І. Прекрасно.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Хороша кандидатура.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. І Володимир В'ятрович.

ПОДОЛЯК І.І. Фантастично.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. А також Олександр Ганущин.

ПОДОЛЯК І.І. Так, дуже важливо, голова обласної ради. Тільки Львівської чи ще якихось?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ні. Справа в тому, що він займається Асоціацією "Єврорегіон Карпати – Україна". Він керівник обраний цієї Асоціації, а не від Львівської обласної ради.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Теж гончар?

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ні, він декоратор.

ПОДОЛЯК І.І. Ну голова обласної ради.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. І Микола Володимирович Томенко, оскільки він теж цим, в принципі, активно займається. Якщо ви не проти доповнити...

ПОДОЛЯК І.І. Послухайте, яке має значення, хто "за" і хто "проти"?

ЛЕСЮК Я.В. Чого це? Має.

ПОДОЛЯК І.І. Немає жодного значення. Робіть що хочете.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Хто за те, щоб у такому вигляді...

(Шум у залі)

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Колеги, хто за те, щоб у цьому форматі затвердити список виступаючих і рекомендації, прошу голосувати. Хто – за?
Дякую.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Але тоді нам треба поміняти час, аби когось...

ПОДОЛЯК І.І. Ти хочеш, щоб Микола Леонідович, сам Микола Леонідович тобі хронометраж робив чи що? Сядемо і зробимо увечері.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, пані Ірино за допомогу.

ПОДОЛЯК І.І. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Я завжди знав, що можу на вас покластися.
Дякую.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Я перепрошую, ми подавали лист щодо заслуховування Українського державного інституту культурної спадщини.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ви маєте на увазі де заслуховувати?

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Сьогодні на комітеті.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Це було термінове звернення з приводу виселення Інституту пам'яткоохоронних досліджень у зв'язку з тим, що вони не підписали договір оренди на вул. Ярославів Вал, 36-38.

ПОДОЛЯК І.І. Давайте заслухаємо. Я не проти.

МАЗУР Т.В. Можна я поінформую з цього питання?

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Це не наша компетенція. Це компетенція Мінкультури.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Я би хотіла спочатку проінформувати, оскільки ініціатива була від інституту.

МАЗУР Т.В. Це питання не законодавчого органу. І до нас ви навіть не зверталися. Якщо все ж таки дозволите, для того щоб зекономити час...

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Я би просила спочатку вислухати мене.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться. Ми лише вчора отримали цього листа. Це вам потрібно, це ж міністерство, ваше міністерство.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Тут питання трішки ширше. Я би хотіла...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ну скажіть, будь ласка.

ПОДОЛЯК І.І. А ви можете назватися?

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Я Ольга Пламеницька.

ПОДОЛЯК І.І. Дуже приємно.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Директор Українського державного інституту культурної спадщини. До минулого року це був науково-дослідний інститут пам'яткоохоронних досліджень. І основне питання, яке я хочу підняти, що ми були науково-дослідним інститутом, єдиним НДІ у сфері Міністерства культури, який опікується проблемами збереження і охорони культурної спадщини.

В січні 2017 року нас переформатували на культпросвітцентр з невизначеним функціоналом. Я хочу особливо зазначити, що в положенні про Міністерство культури немає виду діяльності "культурно-просвітницька діяльність", а ми були єдиним інститутом, який виконує величезний спектр науково-дослідних, науково-проектних робіт, забезпечує історико-архітектурні опорні плани, забезпечує науковий супровід державного реєстру. Ми видаємо експертні висновки. Я започаткувала новий напрямок реставрації пам'яток культурної спадщини саме при Міністерстві культури як при єдиному і основному державному органі, тому що нині існуючий інститут "Укпроектреставрація" переживає не найкращі часи.

Тобто ми виконуємо цілий спектр робіт, які за природою своєю мають науковий характер. І те, що нас переформатували на культпросвітзаклад, який має звітувати заходами, не властивий нам вид діяльності має, нам відповідно понизили тарифні розряди, понизили наш функціонал і у нас почалися величезні проблеми, пов'язані з тим, що як би зміст нашої діяльності суперечить організаційно-правовій формі нашої установи.

І от я звертаюся в Європейський рік культурної спадщини, за декілька днів буде наше професійне свято, ми перебували на території Києво-Печерської Лаври в невеличкому приміщенні. Нас переселили, тому що в

наших приміщеннях мав розміститися Музей Гідності і Музей Голодомору. І нас як би змусили звідти виселитися і нам надали...

ПОДОЛЯК І.І. Як Голодомору? То Голодомору в іншому місці!

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. 20-й корпус. Ну, у нас була така інформація. І нас розмістили на Ярославовому Валі, 36-38. Хочу сказати, що це була будівля, де в 1907 році було засновано Всеукраїнське наукове товариство під егідою Грушевського. А у 1918 році – Академія наук.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться. Послухайте, будь ласка.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Так.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. У мене до вас є пропозиція. Ви лише вчора надали нам лист про сьогоднішню розмову. В принципі, ми до неї не готові. Якби ви нам передали, ми б дали членам комітету інформацію про ваш заклад, про ті роботи, які ви робили, про ті проблеми, з якими ви стикаєтеся. Просто підготували. Ми би розтиражували членам комітету, ми би вивчили це з юристами. Розумієте? І тоді б на наступному засіданні спокійно би це обговорили. Бо зараз ми нічого не можемо зробити, тому що...

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Я вас абсолютно розумію. Просто ситуація, вона форс-мажорна, тому що не далі як сьогодні вранці нам мали відключити електрику і йшлося про наше виселення. Просто юридично не оформлене наше перебування на території балансоутримувача...

ПОДОЛЯК І.І. А чому ви не уклали угоду?

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Ми не уклали угоду? У нас угода між нами і балансоутримувачем, це ДП "Дирекція художніх колективів", яке теж у підпорядкуванні Мінкульту.

ПОДОЛЯК І.І. Так.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Проект угоди вже 4 місяці знаходиться в регіональному відділенні Фонду держмайна. Міністерство культури повинно дати погодження умов оренди. І на сьогоднішній день 4 місяці ми його не отримали.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дивіться, я вам скажу...

МАЗУР Т.В. Ми надали погодження на 109 метрів із 368, які ви просите, але вас ці площі не влаштовують, тому що ви виїхали з площі 90 метрів квадратних у Лаврі і хочете зайняти 368 на Ярославовому Валі...*(Шум у залі)* Без збільшення штату.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. У нас 60 осіб і величезний архів, в якому близько...

МАЗУР Т.В. Який розташовується на територіях, які орендує Міністерство культури України нині. Звертаю вашу увагу.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Це наш архів нашого інституту. Він за нами числиться і ми за нього відповідаємо. Я б не хотіла, щоб це було у форматі такої перепалки.

(Шум у залі)

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Якщо б ви нам підготували інформацію про вас, про те, що ви робите, може, ми би навіть заїхали до вас подивилися...

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Ми би з вами домовилися і поговорили би з міністерством, в чому і де є проблеми.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Я хочу одне сказати. Ми єдиний інститут подібного спрямування в державі на сьогоднішній день. І ми хочемо залишитися, тому що у нас хороші фахівці, у нас хороший потенціал, але, на жаль, мушу сказати тут, в присутності керівників Міністерства культури, у нас недостатній діалог, я би так сказала дипломатично.

ПОДОЛЯК І.І. Скажіть, будь ласка, ви на госпрозрахунку? Так чи ні?

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Частково на госпрозрахунку. Ми отримували раніше тематичний план у міністерстві і мали можливість іще, у нас спеціальний фонд державного бюджету і загальний. Із загального нам фінансувалося частково – 30 відсотків. І решту ми покривали за рахунок спеціального. Тепер нам збільшили нібито загальний фонд, але на сьогоднішній день це близько 90 відсотків зарплати, яка у нас на рівні мінімальної. Тобто унікальні фахівці-реставратори...

ПОДОЛЯК І.І. Але це повноваження заробляти на проектах, на інших угодах, у вас не забрали його?

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. У нас не забрали, але нам заборонили з цих надходжень, власне, бюджету доплачувати нашим фахівцям. Тому фахівці не витримують.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Ольго Анатоліївно, ви не знаєте механізму використання цих коштів. Це інша справа.

(Загальна дискусія)

(Шум у залі)

ЛЕСЮК Я.В. Добре. Ми вивчимо.

МАЗУР Т.В. Ольго Анатоліївно, у вас вакансій більше, ніж штатних працівників. Зарплата ваших працівників забезпечена на сьогоднішній день на належному рівні, і не нижче, ніж це було до реформування наукових установ.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. 3200 провідному архітектору. Я сумніваюсь, що це належний рівень.

МАЗУР Т.В. Закон "Про наукову і науково-технічну діяльність" не забороняє вам мати наукові посади і займатися науковою діяльністю, для цього не обов'язково бути науково-дослідною установою.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Але наукова діяльність у нас допоміжна...

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Давайте так. Ви нам це дасте все. Колеги, я дякую. Ми спокійно поговоримо, вас запросимо, послухаємо.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Добре. Я підготую існуючу ситуацію, проблематику і перспективи.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

ПЛАМЕНИЦЬКА О.А. Дякую.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую, колеги.